

Příloha č. 1: Přepis rozhovoru s respondentkou R1

Některé odmlky, které během rozhovorů nastaly, jsem umazala, některé jsem ponechala a vyznačila je třemi tečkami nebo nahradila slovem „odmlka“ v hranatých závorkách. Odmlky, které jsem uchovala, jsem ponechala z důvodu, že mi přišly významné. Nejednalo se o odmlky, při kterých by respondenti přemýšleli nad odpovědí nebo vzpomínali, ale byly spíše citové.

Během rozhovorů se respondenti také usmívali, smáli nebo si povzdechli, což jsem v prepisech uvedla v hranatých závorkách například [úsměv] a [smích].

1 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
2 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?**

3 **R1:** A Vy děláte taky dobrovolníka?

4 **Andrea:** Ne, já ne.

5 **R1:** Sem chodí jeden pán. On bydlí tady pod obchodákem.

6 **Andrea:** A to je dobrovolník?

7 **R1:** No, no. On sem třeba přijde po obědě, že jo a je tady třeba takový dvě, tři
8 hodiny. Potom řekne: „já musím jít nakoupit“, on pomáhá rodičům, že jo
9 uklízet i vařit všechno. On je takovej pusinka. A je sám, nemá žádnýho bráchu.
10 Někdy říká: „já přijdu domů, mam tam bordel, mam tam nádobí, musím umejt
11 nádobí, všechno stačím. Já říkám: „dyť já taky“.

12 My jsme bydleli na Č., taťka pocházel z něakejch M., potom jsme se stěhovali
13 do R., pak jsme se stěhovali do S., ze S. jsme se zase stěhovali k další babičce,
14 k mamčiným rodičům, do něký H. a odsad' jsme se stěhovali do H. Taťka čekal
15 40 roků na byt od pozemních staveb a to jsme byli čtyři, když jsem se potom
16 vdávala v 74. roce.

17 **Andrea:** Celej život jste měla jednoho manžela?

18 **R1:** Já? Jo.

19 **Andrea: A jak dlouho jste spolu byli?**

20 **R1:** No, jak dlouho jsme spolu byli, 30 roků. Když se mi doma skácel na
21 ucpání cév. A v tu ránu byl hotovej. Já rychle volala sanitku, že jo, měla jsem
22 volno z práce a přijela ta žlutá záchranka no a říkali: „paní už konec“. Já když
23 jsem ovdověla, tak mi bylo 55.

24 **Andrea: Takhle mladá.**

25 **R1:** No.

26 **Andrea: A pak už jste se znovu nevdala?**

27 **R1:** Ne, ne na co. A kluka jsme měli, až když mi bylo dvacet devět let.

28 **Andrea: A kolik máte dětí?**

29 **R1:** Žádný.

30 **Andrea: Jak to?**

31 **R1:** My sme měli jenom jednoho kluka, já sem byla taky sama, protože
32 mamka, co měla rodiče tak tatínek měl menší obrnu na pravou stranu a já jsem
33 to zdělila. Jo a mamka moje byla po černý žloutence. Kolik ji bylo mi
34 vypravovala, 16. roků byla po černý žloutence teda 16. roků ji bylo, když měla
35 černou žloutenku. No, a když se vdávala, tak ji doktoři řekli, že nesmí mít víc
36 dětí. No tak naši neměli víc dětí. Já sem byla sama, jenomže já sem jezdila po
37 lázních, když mě chytla ta obrna ve dvou a půl rokách, tak naši to na mně
38 zpozorovali, jenomže my jsme museli jezdit do P. k doktorovi a to sme ještě
39 v H. nebydleli. A to jsme jezdili nejprve autobusem a potom z Č. vlakem,
40 protože auto sme neměli, akorát motorku, ale tu taťka prodal. Jinak jsme jezdili
41 na kole. No a to mě taťka učil na kole, ale to mě nejdřív učil na zahradě, abych
42 prostě padala do trávy. No tak celej život my jsme jezdili na kolách. Do lesa,
43 my máme strašně rádi houby, lesy. Tady vim na N., kde všude rostou houby.
44 No a já sem jezdila do lázní do T., tam jsem byla sedmkrát a třikrát jsem byla
45 v K. to je tady kousek od Ch., za Ch. Tam sem byla půl roku a tak mě z toho
46 dostali. No a náš kluk to začal chytat na levou stranu, to tam byl asi čtyřikrát a
47 taky ho z toho dostali a potom najednou ho chytly zase průdušky. No a ten
48 zemřel ve 14 letech na bronchitidu, na průdušky. No a to jsme měli taky v rodě.
49 **Andrea: To je mi líto.**
50 **R1:** *Chvíli odmlka.*
51 **Andrea: Je ještě něco ve Vašem životě, na co si vzpomenete a chtěla byste**
52 **mi to sdělit?**

53 **R1:** Já jsem měla byt na O., tam jsem žila pak i s přítelem, a když zemřel, tak
54 sem si vzala do podnájmu jednu zdravotní sestru. No jo, ale ona, když d'ála
55 zdravotní sestru, tak za mnou přišla její sestra a říkala: „prosim tě vem mi ji
56 k sobě, když seš teď sama“ a já řekla jo, jenže to sem udělala chybu. Ona mi
57 neřekla, že má přítele a nastěhovala se s přítelem. A to sem se napálila. On mi
58 ukrad zlatý náušnice, prostě všechno zlato, co sem doma měla. Ted' jsem si
59 říkala, ježiš jestli na to brácha přijde, tak bude zle. No taky bylo zle. No a říkal:
60 „ty seš taková blbá, pitomá“ jo a já říkám: „no jo, já sem to nevěděla, ona mi to
61 neřekla, že se nastěhuje s přítelem“. No a on mě kopl i do nohy a mně se z toho
62 udělal takovej jako bolák a že to je pravá noha a tu sem měla po obrně jo, tak
63 se mi to dyl' hojí, ale už se to konečně ztrácí, zaplat' pán Bůh.

64 **Andrea: To Vás kopl ten její přítel?**

65 **R1:** Jo. Pak už sem si k sobě nikoho nevzala. Nakonec jsem byt prodala.

66 **Andrea: A jak dlouho tady bydlíte?**

67 **R1:** Já sem sem neměla podanou žádost. Já pudu odsud pryč. Tady jsem tři
68 roky, mam tady kamarádku, ale ta je s jinou paní na pokoji a ta chodí. Já teďka
69 nemůžu. Sociální mi koupila bačkory, mam je teprve dva dni, jenomže mně se
70 to nelíbí, je to těžký na nohy. Já jí to neříkám, ale až ten kluk mi přinese
71 z charity bačkory, tak já je vyměním.

72 **Andrea: Ten dobrovolník?**

73 **R1:** Jo. A tydle ty až budu chodit, já ji nebudu říkat nic sociální, tak je někomu
74 střelim. To já jsem na todle to chytrá. My jsme dřívě tady v H. měli obchod jo,
75 a když někdo něco potřeboval, třeba byl nedostatek maku a řekli mně: „hele
76 schovej nám ho“, já říkám: „jo schovám“, já jsem řekla vedoucímu a schovali
77 jsme ho.

78 **Andrea: Kde jste teda pracovala?**

79 **R1:** No nejdřív jsem d'ála v O. že jo.

80 **Andrea: A to je co za firmu?**

81 **R1:** No tam se d'áli u nás různý práce, začínali sme gumovkou. Potom sme
82 d'ali Ch. z L., to byly takový uzávěry, a ty šampony březový, jak byly v tý
83 tubičce, dneska už nejsou.

84 **Andrea: A ta firma se jmenovala jak?**

85 **R1:** Ch. L., nám říkala vedoucí.

86 **Andrea: A to jste d'ala v L. nebo tady?**

87 **R1:** Ne, ne tady v H. To nám všechno dováželi. Potom z N. nám dováželi
88 takovou umělou hmotu, to jsme oškrabávali takovym nožem.

89 **Andrea: Tam jste dělala jak dlouho?**

90 **R1:** Tam jsem d'ála asi 10 roků. Potom jsem d'ála v potravinách v P. pak jsem
91 d'ála R., to bylo stejný. Potom jsem se dostala do Č. Potom na pozemní stavby,
92 to bylo prostě všechno v jednom. D'ála jsem na menze, když postavili novou
93 menzu od pozemních staveb u nemocnice. Tak tat'ka říkal: „hele já tam mám
94 dílnu“, já jsme tam za nim chodila, tak říkal: „hele tady to bude pěkný, tam se
95 najíš jo [úsměv]. Vedoucí mi říkala: „přines si kastrůlky a vemeš si to domů i
96 tátoj a mamce“. Já jsem to všechno tam ochutnávala a potom mi tady říkali:
97 „proč seš tak tlustá?“ a já říkám: „protože sem se všude měla dobře“. I tady
98 jsem d'ála v kuchyni. Pracovala jsem i tady v prádelně.

99 **Andrea: A vy jste vyučená v jakym oboru?**

100 **R1:** Já sem měla devítiletou školu. Nejdřív sme chodili od 1. do 5. u nás v H.,
101 to je tam u J. A potom sme museli dojíždět do J. autobusem. Jenže dneska už
102 od nás děti z H. dojížděj do S., protože tam udělali linku autobusu, tak už
103 nemusej do J. No a já sem chtěla bejt původně zahradnice, to by mě bejvalo
104 taky šlo no. Jenomže, když sem vyšla školu, tak naši řekli, že když sem po tý
105 obrně, tak mě naši daj nejdřív sem jako do domova důchodců, že lidi jsou tady
106 všelijak nemocný, tak že bych se tady uplatnila. Potom, když se otevřel ten O.,
107 tak sem nastoupila tam. My sme tam ještě s jedním kolegou, co je teď taky
108 tady, byli jedni z nejpilnějších, protože když bylo potřeba, tak sme d'áli různý
109 práce a třeba i přes čas. On tam dělal skladníka.

110 **Andrea: Takže Vy jste šla ze základní školy rovnou do práce?**

111 **R1:** No, no rovnou do práce.

112 **Andrea: Říkala jste, že teďka nemůžete chodit, jak to teda máte?**

113 **R1:** No teďka nemůžu chodit, musej mě rozcvičit. A každěj den mi to
114 převazujou.

115 **Andrea: Aha. A jak dlouho už nechodíte?**

116 **R1:** No takovejch půl roku už. No a já sem jako jezdila do nemocnice. Pane
117 Bože my sme tam jezdili a doktor mi to vždycky rozškrabal, až mi z toho tekla
118 krev a sestřička jedna vždycky jezdí s námi. Já říkám: sestřičko to bolí, úplně
119 sem se kroutila a potom staniční se naštvála, náš doktor taky a řekli dost. A
120 doktor mi na to napsal náskou mast, nevím, co to je, dělaj to v lékárně je to
121 takový bílý a jednu takovou žlutou je v tubě. Vždycky mi to mačkaj z tuby a
122 davaj mi to na to. A zasypou to tím penicilínovým pudrem a vážou to. No a už
123 se mi to ztrácí. A já říkám: bylo by to dobrý koupat v hřebíčku. Nedocílila sem
124 je k tomu, kdybych si to koupala v hřebíčku, tak je to dávno zahojený.

125 **Andrea: Kdy jste žila nejvíc naplno?**

126 **R1:** Asi jako dítě. Měli jsme doma zvířectvo králíky, koně hnůj sem vyhazovala,
127 vodu jim nosila. Trávu sem sekala, seno sušila. Na zahrádce sem dělala,
128 zeleninu sem sázela nebo kytky a mě to strašně bavilo.

129 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měla (např.
130 v rodině, v práci nebo v obci)?**

131 **R1:** Všechny role. Já sem se starala o rodinu, svý rodiče. Práce mě bavila.
132 Druhým sem pomáhala. My sme vstávali třeba bez budíka, já jsem budila
133 rodiče do práce. Potom sem šla já do práce. Když sme šli z domu, tak sme
134 museli mít ustláno, že jo uklízíno. Kdyby se něco náhodou stalo, tak aby doma
135 byl pořádek. A prostě my sme ráno šli do práce, i když sme bydleli tady v H.
136 na O., tak my sme aspoň vytřeli, buď to já anebo manžel. Ustláno sme měli,
137 prostě všechno v pořádku. To i sestry tady vědí, že já mám všechno v pořádku.
138 Ráno mi sestřičky napustěj čistou vodu do škopku a já se sama umeju.

139 **Andrea: Proč pro vás byly důležité a co jste podle vás v nich osvědčila za
140 přednosti?**

141 **R1:** Protože mě to bavilo, dělala sem to ráda.

142 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle vás měla rodina o vás vědět? A
143 jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

144 **R1:** Já už nikoho nemam. Rodiče, syna i manžela mam tady v H. na hřbitově.

145 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve Vašem životě něco zlepšit? Co by to
146 bylo?**

147 **R1:** Já tady nemínim bejt. Víte kam pudu? My sme chtěli s manželem, to už
148 naši nebyli jako rodiče moji, že jo, tak jeho rodiče to chtěli zařídit, tak šli na
149 úřad a tam vyplnili žádost do H. no. Já už tam mam kolik známejch. Tam se
150 dělá víc než tady. Tady, když se dělá ňáký vystoupení, tak tady ty ženský
151 nemaj žádněj zájem jenom najíst, lehnout si a chrápat. Mě to tady nebaví, tady
152 sou samý devadesátiletý. Teďka se na pokoji hádaj jo no.

153 **Andrea: Tak mi řekněte, jak vypadá váš den?**

154 **R1:** Já co dělám celej den? Já čtu, maluju. Od sestřičky z terapie dostávám
155 příklady, který vypočítávám nebo ledasco spojuju jo, jaký zvíře přijde ke
156 kterému zvířeti, stromy nebo houby.

157 **Andrea: A co třeba nějaký křížovky?**

158 **R1:** To mě nikdy nebavilo. To bavilo moji mamku. Já na todle to nejsem. Já
159 sem spíš na takový ty hrubý práce. Jo jako na uklízení, na stlaní. Co mně nešlo
160 celej život třeba šití. To mně nešlo nebo pletení, to mi taky nešlo. Háčkování
161 taky ne. Jo takovýchle věci to mi nešlo, ale jinač takový ty hrubý práce to
162 všechno umím.

163 Chtěla bych, ale aby sociální připravovali více aktivit. Radši bych byla v H.
164 V H. dělaj i divadla.

165 **Andrea: Takže by Vám pomohlo, kdybyste tady měla víc aktivit?**

166 **R1:** Ano.

167 **Andrea: A tady nejsou žádný aktivity?**

168 **R1:** Jo, třeba malování. Potom dělám támhle ty, co sou támhle nahoře na
169 poličce takový všelijaký zvířátka. Támhle to je labuť. A to je víte co, jako bílý
170 papírky, že jo kulatý. A dostaneme bavlnku. Máme zavírací špendlík jo, to si
171 jako tím špendlíkem zavřem a teďka to točíme kolem toho papíru. No potom
172 zase druhou bavlnku no a potom se to prostřihne. Potom zase další bavlnku a
173 potom z toho vznikne takovýchle zvířátko.

174 **Andrea: Když se tady dělaj kroužky, tak se toho zúčastníte?**

175 **R1:** No, no.

176 **Andrea: Je něco ve vašem životě, co byste ráda změnila?**

177 **R1:** Kromě lepšího zdraví po ničem netoužim.

178 **Andrea: Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit? Jaké to jsou?**

179 **R1:** Já už nikoho nemam. Mam dvouposchod'ový barák v H. po babičce, je tam
180 obrovská zahrada, stodola, ale tam už nemůžu bejt sama, protože nemůžu
181 chodit. Mě hrozně bavily hrubý práce. Třeba síct trávu, práce kolem zvířat
182 nebo seno třeba sušit, okopávat zahrádku. Všechno to mě bavilo, ale to už teď
183 nemůžu dělat.

184 **Andrea: A Vy ještě nějaký příbuzný máte?**

185 **R1:** Já mam dva bratrance, že jo. Ty sou ode mě o rok starší. Jeden bydlí na M.
186 a druhěj bydlí v T. A v P. tam je z tetiny strany sestřenice a ta je o pět let starší.
187 Mamka ta se mně udusila párkem, tý bylo 49 roků a mně bylo tenkrát
188 sedmadvacet. A já měla tat'ku na starost, manžela a syna. To sem měla tři
189 chlapy no a všechno sme stihli. Tat'ka, když byl v P. na vojně, tak se tam naučil
190 vařit a pral, takže sme všechno stačili. A když já sem neuvařila tak on uvařil
191 nebo můj manžel.

192 **Andrea: A to jste bydleli už v bytě nebo v tom baráčku?**

193 **R1:** My sme bydleli v baráku. Dali sme tam tetu od T., no a ona tam umřela.
194 83 roků, měla něco se srdcem. Nejdřív ji umřel syn, tomu bylo 54 roků a ten
195 umřel na játra. On začal pít. Manžel se jí oběsil na půdě, tak tam nemohla
196 bydlet v tom baráku, tak šla k synoj. No a já sem ji říkala, že jestli chce, tak ať
197 je u nás. No jenomže ona tady byla s holkou, ta byla taky trošku nemocná. No,
198 a když potom tohle se stalo, tak ji tam nemohli nechat samotnou, tak ji museli
199 dát do domova důchodců do H. A tam dříve byl ústav pro děti a děti pak dali
200 do T. a tam z toho udělali důchodák. Tady je právě jeden pán a oni tam maj
201 chatu a ještě jako barák, že tam bydlí holka. No a ta holka říkala: „víš co tati,
202 tak tady bydlí v H. druhá dcera taky v baráku, tak pudeš do H.“. No tak jemu to
203 bylo jedno, tak šel do H. Tady je to větší, tam to maj prej strašně malý. Tam to
204 maj asi jenom pro 60 lidí. Oni tam maj zrovna ty okna do lesa. No tam to maj
205 dobrý, protože my, když sme tam přijeli k nim, tak tam sme museli takovej kus
206 do lesa, půl kilometru do lesa. Ta vesnice sama o sobě je hezká. My sme všude
207 na tý vesnici bydleli v baráku. Náš táta ten měl čtyři bráchové. No a žije z toho
208 už jenom jeden.

209 **Andrea: Plánujete teda něco do budoucna?**

210 **R1:** No domů se nevrátím, protože rodiče už nemam, že jo. Ty mam na
211 hřbitově, syna taky. Manžel ten je na paloučku rozsypanej. Od manžela sestra
212 žije na M., kdybych chtěla za ní, ale ta je starší. Je jí 73 roků no. Její manžel
213 ten je o tři roky starší. No a jejich syn, tomu je přes čtyřicet roků, má dvě děti.

214 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života? Pokud ne, co by se s tím dalo**
215 **dělat? Pokud ano, dalo by se v tomto ohledu ještě něco zlepšit?**

216 **R1:** Přemějšlela jsem nad nim. My sme pořád přemýšleli, že bysme byli na
217 vesnici. My máme totiž ještě s těmahle příbuznejma barák v H., to je u V., že
218 jo po babičce. No a to ještě jejich táta předělal s našim tatškou. A to udělali jako
219 dvouposchod'ový, abych tam mohla bejt já a oni, aby byli dole. A tam je velkej
220 dvůr, velká zahrada, stodola. No a to by právě už nešlo o chov, jako že bysme
221 nedrželi slepice, králíci, že jo prasata. Dyt' my sme mívali tři prasata, kozy,
222 kačeny, husy. No jo představovala sem si, že budu bydlet v H., ale tam už
223 nemůžu bejt sama. Co sem tady, tak u mě na pokoji se už vystřídaly čtyři
224 ženský, víte co to je? To člověku nepřidá. Já doufám, že se můj zdravotní stav
225 zlepší a budu moc do H.

226 **Andrea: Máte tedy pocit smysluplnosti?**

227 **R1:** Mám pořád naději, že půjdu do H.

228 **Andrea: Takže vnímáte smysluplnost v bydlení v H.?**

229 **R1:** Ano.

230 **Andrea: Děkuji Vám za rozhovor.**

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s respondentkou R2

- 1 **R2:** Já sem tady nová. Já sem ta poslední, která přišla.
- 2 **Andrea: Jak to, že poslední?**
- 3 **R2:** No, po mně už žádnéj nepřišel.
- 4 **Andrea: Ne?**
- 5 **R2:** Ne. Dyt' jsem tady asi šest měsíců.
- 6 **Andrea: Šest měsíců. A jak se Vám tady líbí?**
- 7 **R2:** No, tak líbí. No tak je to normální. Nemůžu zatím říkat ani tak ani tak.
- 8 **Andrea: Vy jste tady z H.?**
- 9 **R2:** Ne. Já bydlím na vesnici, vesnice ve V.
- 10 **Andrea: Ve V. A jako přímo ve V.?**
- 11 **R2:** No ve V. a hned tam je taková dědina. Obec je V., ale my bydlíme kousek
- 12 od V., ale spadá to do V. Takže jsem tady asi pět měsíců nebo tak. Taky už
- 13 jsem stará bába. To už není žádná legrace.
- 14 **Andrea: Jak to? Vypadáte mladě.**
- 15 **R2:** Nechte toho. [smích]. To nerada slyším. Tak mně je 74 roků.
- 16 **Andrea: Jak to, že to slyšíte nerada?**
- 17 **R2:** No protože už jsem stará bába. Teď mně holky umyly vlasy, tak vypadám
- 18 jako čarodějnice.
- 19 **Andrea: Nevypadáte.**
- 20 **R2:** Ne, já to dám vostříhat zejtra všechno.
- 21 **Andrea: Na krátko?**
- 22 **R2:** No tak jako to vosekat, ale ne trvalou. Teď to mam ještě mokrý no.
- 23 **Andrea: Tak jsem přišla moc brzo?**
- 24 **R2:** Vůbec nevadí, říkejte, ptejte se.

25 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
26 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější? Kdy jste žila**
27 **nejvíc naplno?**

28 **R2:** No tak já jsem chodila do školy.

29 **Andrea: Jste vyučená? Ne, vlastně Vy jste říkala, že máte ekonomickou**
30 **školu, takže vysokou? A to jste studovala kde?**

31 **R2:** No ekonomickou v H.

32 **Andrea: V H. jo?**

33 **R2:** No.

34 **Andrea: A co manžel, děti?**

35 **R2:** Manžela ještě mam. Mam krásného syna, ten teďka studuje druhou
36 vysokou.

37 **Andrea: Dvě vysoký?**

38 **R2:** No jako syn můj. Manžel má taky školu, že jo. No a manželovi je 85 no a
39 stále žije, protože my jsme oba sportovali. No a syn je po nás.

40 **Andrea: A synoj je kolik?**

41 **R2:** No tak mně je 74 a kluka jsme měli tři roky po svatbě. No je mu, teď už je
42 na druhým ročníku vysoký školy. No jo utíká to no. Mám jen jednoho. Víc dětí
43 jsme neměli.

44 **Andrea: A jaký sporty jste třeba dělala?**

45 **R2:** Všecko. V šesti letech už jsem dělala sokol. Sokol a pak dorostenku.
46 Mezitím jsem ještě porodila aspoň jednoho syna. No a studovala jsem, byla
47 jsem ekonom, celej život jsem byla ekonomka.

48 **Andrea: A s manželem jste spolu jak dlouho?**

49 **R2:** Jo hodně dlouho. Bylo mně 18-19, když jsem se vdávala. Protože naši
50 tenkrát řekli ne, ještě Ti nebylo 18, tak jsme počkali. No a manželovi bylo 84
51 let, teď mu je 85 let. No a o deset roků jsme od sebe. No a mně je 74. O deset
52 roků no.

53 **Andrea: A on teda bydlí pořád v těch V.?**

54 **R2:** No, tam máme barák. V. je obec, tam spadáme národním výborem, ale
55 jinak to nejsou přímo V. Ale žije, samozřejmě.

56 **Andrea: Tam žije sám?**

57 **R2:** Ne se synem.

58 **Andrea: Jak to, že žijete s manželem odděleně?**

59 **R2:** On už není schopný se o mě postarat, je staříčkový. Myslela sem, že půjdu
60 domů, ale můj zdravotní stav se zhoršil, takže sem se domů vrátit nemohla.

61 **Andrea: Netrápí Vás, že žijete odděleně?**

62 **R2:** Tak dříve sem se trápila, ale už sem si zvykla. A je to pro nás lepší.

63 **Andrea: V čem je to pro vás lepší?**

64 **R2:** Manžel sice ještě chodí, ale už potřebuje pomoc od syna. Syn by nás oba
65 nezvládl, má svoji rodinu. A tady se o mě starají. Mám tu všechno, co
66 potřebuju.

67 **Andrea: Pracovala jste tady v H.?**

68 **R2:** Ano pracovala. Tak to byl můj život. A ještě sem tam d'ála dál, protože
69 děvčata neměla náhradu, žádný účetní tam nebyli. No, a když sem tam celej
70 život byla od školy, tak mi zas bylo blbý jim říct, že ne, když mě potřebovali.
71 Já tu ekonomii sem studovala, pokaždé, když přišly nové směrnice, tak sem
72 zalezla do postele, abych měla klid a studovala sem no. No a teď sem stará
73 bába. Mam akorát strach o manžela, aby se mu něco nestalo.

74 **Andrea: Je ještě něco, co byste mi chtěla povědět, na co si vzpomenete a je
75 to pro Vás důležité?**

76 **R2:** Já sem z dvojčat. Brácha teď někam utek. Sme v jeden den narozený,
77 mamince na posteli doma. No a on se mně najednou ztratil a sme stejně starý
78 všechno a on mi nepřišel říct ani ahoj ségra. Takže já o něm teď vůbec nic
79 nevím, a je mně to líto. Protože maminka nás vždycky od malička, chudák nás
80 dělila i o ten bonbon, co byl na lístky. No a on se ztratil a já nevím, kde je. A je
81 mi to líto, protože on byl ženatej a neměli děcka, no a pak se s ní rozved a teď
82 se akorát toulá po světě a nedá o sobě vědět, tak nevím no, ale pravda je, že
83 mně je to líto no. Jsme dvojčata a přemýšlím o tom no. Když sem sem přišla,
84 tak asi dvakrát za mnou sem přišel jo a to jako ségro ahoj, ahoj, všechno bylo
85 dobrý, no a teďka dva měsíce a pořád ho není vidět. Čekám, až přijede syn
86 můj, tak se zeptám, kde má strejce [úsměv]. No asi mi to taky nechce říct kluk
87 můj, protože taky už měsíc mě neviděl, tak nevím co je. Nevím, co se děje. Tak
88 nevím, co bude. Zatím jsem z toho taková netrpělivá. Jedinýho bráchu sem
89 měla, teď manžela už hodně staříckýho no. Je to takový smutný. Hodně o tom
90 přemýšlím. No jo, člověk už je starej no. Tak jo holčičko, co ještě potřebujete
91 vědět? Já jsem byla celej život ekonom, ale teď už to nestuduju. Narodila sem
92 se jako první. Maminka rodila doma. Pak sem se ptala babičky, proč mamka
93 nešla rodit do nemocnice, a babička mi řekla, že maminka se bála, že
94 v nemocnici umře, tak rodila doma. Maminka pak už další děti neměla.
95 Vystudovala sem střední ekonomickou školu. Mam manžela, krásnýho syna.
96 Manželovi je 85, stále žije. Oba máme ekonomickou školu, on je teda inženýr.
97 Dítě máme jen jedno. Byli sme hodně sportovní rodina. Ďáli sme všechny
98 sporty. V šesti letech už sem chodila do sokola. Ďála sem i závodně sporty. Pak
99 sem se vdala, otěhotněla a už sem se nemohla věnovat závodně sportům, ani
100 sem už nemohla na vysokou. Celej život sem pracovala v jedný firmě.
101 S manželem máme domek ve V. On tam žije s mym synem a já sem tady.
102 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měla (např.**
103 **v rodině, v práci nebo v obci)?**

104 **R2:** No tak my sme měli jednoho syna krásnýho. Támhle mam fotku, když byl
105 asi 15ti nebo 16ti letej. No tak z toho sem měla radost no, protože tím, že sem
106 už nemohla otěhotnět, byl pro mě syn všechno. Tak dřív to byla role matky. No
107 a manžel už je staříčkej, že jo. Mám i obavy, když večer ulehnu, tak
108 přemýšlím, jestli je v pořádku. A teď nevím vlastně ani o vlastním bráchoj.
109 Mamka vždycky za války nás dělila o bonbon, to bylo na lístky všechno, tak
110 říkala: „nekřičet jeden i druhěj dostane“ to furt vidím, tak nám rozsekla
111 poslední bonbon a bylo to. Já mám jedno dítě, ale zaplat' pán Bůh, aspoň to. No
112 a do sokola sem chodila celej život cvičit.

113 **Andrea: Co pro vás bylo v životě nejdůležitější a co jste podle vás v nich**
114 **osvědčila za přednosti?**

115 **R2:** Tak samozřejmě rodina. Rodina pro mě byla nejdůležitější, protože já
116 mám krásnýho manžela, i když o hodně staršího než já. No a syn byl důležitý
117 pro mě, protože já sem neměla jednoduchej porod, šlo mi o život. No a manžel
118 by ani nechtěl, abych znovu riskovala a taky byl o dost starší. No, ale tak taky
119 měl lehkou práci, on byl inženýr. Sportovec, oba sme hodně sportovali, no a
120 syn taky.

121 **Andrea: Proč pro Vás ta rodina byla nejdůležitější?**

122 **R2:** Ano byla.

123 **Andrea: Ale proč?**

124 **R2:** No, protože já sem měla dost v tý kanceláři stresy. Já sem měla pod sebou
125 spousty lidí, tak sem nemohla se zaměřit jenom na něco nebo někoho. Tak já
126 sem, já prostě beru všechny lidi. S každym se umím poradit nebo si popovídat,
127 někoho pozvednout psychicky, ale prostě člověk zůstává stejně sám. Rodina
128 pro mě byla oporou. Oni tu byli pro mě a já pro ně.

129 **Andrea: Jste spokojená s tím, čeho jste doposud dosáhla?**

130 **R2:** Tak já jsem byla ekonom. Vystudovala sem to no a pak sem celej život
131 d'ála úřednici. Když sem měla jít do důchodu, tak mi řekli: „no to nemůžeš, to
132 nemůžeš, kdopak by nám tady dělal účetnictví“. Takže takhle, tak sem tam
133 ještě zůstala.

134 **Andrea: Školu jste si vybírala sama nebo?**

135 **R2:** Ne. No nák tenkrát to bylo za komunistů, když končila škola základní,
136 takže oni mě pak umístili, to byli ty místenky takový, že jo. No a já sem se
137 domluvila s mejma rodičema, že jo. A můj táta tenkrát říkal: „vem tu ekonomii,
138 to je pro ženský úplně výborný, tak když tě tam strkaj, tak si to vem a studuj.
139 No tak to účetnictví sem měla celej život.

140 **Andrea: A ta střední škola, to byla taky ekonomická jo?**

141 **R2:** No.

142 **Andrea: I vysoká?**

143 **R2:** Vysokou sem ned'ála.

144 **Andrea: Ne? Já myslela, že jste d'ála i vysokou?**

145 **R2:** Ne, to už sem pak byla těhotná, tak mi to nevyšlo.

146 **Andrea: A nechtěla jste si ji dodělat?**

147 **R2:** Ne, pak už byla rodina, zaměstnání. To už pak nešlo.

148 **Andrea: Hm. A co z toho, co jste se naučila, byste chtěla předat dál?**

149 **R2:** Holčinko zlatá, teď už nemůžu předávat. Teď už v mym věku je pozdě,
150 každej by řek: „bába je blázen“, tak to už jako nepředávám znalosti.

151 **Andrea: Mam na mysli předat něco své rodině.**

152 **R2:** No tak dyť já mam akorát manžela. Syn studuje, ten má větší znalosti než
153 já. Teď dělá druhou vysokou školu, že jo. Ale jo, já si s ním popovídám úplně
154 nádherně. To je rozhovor na vysoký úrovni. Naopak on mě ještě poučuje. To
155 všechno je na vysoký úrovni, ale se zamyslela, abych přemýšlela o tom, co je
156 teď, tak to už ne. Dyť to je už přes dvacet let, co sem byla v kanceláři, tak to
157 už... Už ani nestuduju ty nový témata. Vezmu si třeba hezkou knížku a čtu
158 krásný románky, ale rozhodně už nepředávám svoje zkušenosti, protože tenkrát
159 to bylo úplně o něčem jinym. Teď už ta ekonomie, je o něčem jinym a to já už
160 nestuduju. Dokud sem byla v kanceláři, tak samozřejmě, ale teď už ne. Pravda
161 je ta, že teď už si toho nevšímám. Proč bych se zatěžovala, prd. Teď už
162 nestuduju nic, žádný zákony nic. Když za mnou někdo přijde a řekne: „jak bys
163 udělala to a jak bys udělala to“? Já říkám: „neudělala, protože já to nestuduju a
164 než bych řekla blbost, za kterou bych měla průser, tak už neradím nikomu nic“.
165 Prostě sou nový věci, který už v tomhle věku, rozhodně nebudu studovat. Už
166 mně ani mozek neslouží. Než bych nastudovala nějakou tabulku, jako sem to
167 d'ála kdysi, tak už by mně to dalo hodně práce. Přemýšlet v 75 letech, to už na
168 mě není. Dyť sem si to užila od střední školy. Byla sem jenom v jednom
169 zaměstnání, protože mě nechtěli pustit. Říkali: „neblbni, neblbni“. Já sem
170 říkala, že bych to zas chtěla změnit a oni říkali: „dyť máš pod sebou dvacet
171 lidí“. No tak sem jako trouba poslechla. Hodně lidem sem v práci pomohla,
172 když si nevěděli rady, tak říkám: “ nech to tady a zejtra si přid“. Dlouho sem
173 pracovala, dlouho sem lidem pomáhala, ale teď už ne. Co je teď už všechno
174 nový, tak už ne. Proč bych si namáhala mozek? Do rakve? Tam už to nemusím
175 nikomu povídat. Ne, já to takhle беру, prostě, co sem mohla, hodně lidem sem
176 pomohla to je pravda i školákům, ale tím sem skončila.

177 **Andrea:** Vy, ale pořád mluvíte o zkušenostech ze zaměstnání, ale já mám
178 na mysli třeba nějaký životní zkušenosti, o které byste se chtěla podělit.

179 **R2:** Už nepředávám znalosti z práce ani zkušenosti ze života. Když za mnou
180 přijde syn, tak říkám: „mě se neptej, protože to co bylo za mého života, už je
181 teď jinak“. Jako třeba řeknu svůj názor, ale říkám mu, že si to musí udělat
182 podle sebe.

183 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle vás měla rodina o vás vědět? A**
184 **jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

185 **R2:** Tak holčičko, komu já co můžu říkat v 75 letech. Mam už jen manžela a
186 syna. Popovídám si s nima krásně. Komu já co můžu v 75 letech říkat.

187 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve vašem životě něco zlepšit? Co by to bylo?**

188 **R2:** Miláčku v mém věku, v 75 letech? V 75 letech už nepočítám s ničím. Já si
189 říkám: „Bůh dal, a Bůh veme“. To je moje průpovídka tak. Děkuju tomu, že
190 ještě dýchám, můžu ještě poradit v ekonomice, ale s tím končím. Já nebudu už
191 mozek přepínat, to je nesmysl. To vůbec ne. Já sem si toho užila za ty roky,
192 kancelářský práce a ekonomický věci. Tak to sem si užila dost.

193 **Andrea: A je ještě něco, co by se dalo zlepšit?**

194 **R2:** No, holčičko, už ne. Už ne.

195 **Andrea: Je něco ve vašem životě, co byste ráda změnila?**

196 **R2:** Chtěla bych zase začít chodit. Abych mohla zpátky k manželoj.

197 **Andrea: Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit?**

198 **R2:** No tak holčičko zlatá, cíle v tomhle věku? Jaký? Bůh dal a Bůh veme. A
199 tak v tom žiju. Dneska tady se můžu vyspat a ráno se nemusím probudit. To je
200 zákon. To je život. A nevíme žádnéj, která, v kterých dobách, co se stane. Dyt'
201 co, můžu jít klidně spát a ráno se už nemusím probudit. Já už nepřemýšlím o
202 ničem. Já mám jen radost ze syna a že mně žije ještě manžel. To sem ráda.
203 Rodiče už nemám. Brácha někam utek do ciziny, já nevim. Teď zůstávám
204 akorát sama a s dítětem, dítě a manžel. A teď sem, já už teď, měli sme se rádi,
205 dyť sme dvojčata, dyť maminka nás porodila na posteli oba dva. No a teď po
206 létech, no tak on se oženil, neměli děti, tak se rozvedli no.

207 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života?**

208 **R2:** Smysl života holčičko zlatá.

209 **Andrea: Aspoň jste někdy přemýšlela nad smyslem?**

210 **R2:** To ano. To sem měla takový představy. Ještě zas další školy. A teď když

211 vidím, že syn je po mně, tak si říkám: aspoň někdo to splní v našem rodu. No a

212 manžel taky. No, ale tak jemu je 84, ale stále žije. To je všechno v pořádku.

213 Ale nikdy nevíme, který den to bude, že bude konec no. Proto já si říkám

214 nebudu už nikomu nic radit, protože už nestuduju nový věci. To už nestuduju

215 nový zákony, nic. Já si vezmu zamilovaný knížky, ale už nestuduju, ani

216 ekonomii nic. Vim, že sou nový zákony, ale už to nepotřebuju. Už to nemam

217 komu poradit. Syn si poradí sám.

218 **Andrea: A co třeba čtete?**

219 **R2:** Všecko. Všecko, co je. Já i politický věci čtu a to si hodnotím v hlavě.

220 **Andrea: A co třeba nějaký kroužky, co tady připravujou se zúčastníte?**

221 **R2:** Teďka už ne. V tomhle věku ne. Já sem si toho za život užila. Pětatřicet

222 roků dělat ekonomu taky nebylo jednoduchý. Já sem pořád musela po večerech

223 studovat nový zákony. To sem si užila, ale nevadilo mi to. Já sem na to byla

224 dobrá. No od školy, od střední školy sem pořád dělala v jednom podniku. Když

225 sem chtěla odejít, tak: „ježiši jen to ne, jen to ne“. Takže to mi taky bylo líto,

226 abych je v tom nechala. No a tak manžel byl taky inženýr no.

227 **Andrea: A třeba křížovky luštíte?**

228 **R2:** To sem luštila, ale už nemam co luštit. Co sem tady těch půl roku.

229 **Andrea: A tak třeba syn, může přinést ne?**

230 **R2:** No jo. Tak ten přijde s tou svojí dívenkou, protože oba studují. Ona je asi
231 o tři roky mladší než syn. No a ona čeká na chodbě a on přijde za mnou
232 dovnitř. Já si říkám, že když nepříjde sama od sebe dovnitř, tak nic nedělám
233 násilím. Dneska sou výborný a za měsíc můžou se rozejít. Ona je asi o tři roky
234 mladší než syn. No jo to nemá cenu řešit, když nepříjde, tak nepříjde. Spíš
235 mam teď strach o manžela, ono 85 roků není málo. On byl sportovec jako já,
236 celej život sportoval. No jo život nám utíká, teď už je jenom stáří a pak smrt.

237 **Andrea: A vrat' me se zpátky ke smyslu života.**

238 **R2:** Už je pozdě. 75 roků, to už je hodně. No jo, tak život přišel a zase odejde.
239 No je to pryč. Stáří přišlo a teďka už je jenom smrt. Nic jinýho, už mě nečeká.
240 Ještě se chci dočkat, až vystuduje mladej náš a to je můj smysl. Pravda je, že
241 ten život rychle utek.

242 **Andrea: Třeba tady budete do sta.**

243 **R2:** Jo ne. Ani rodiče ne.

244 **Andrea: A to nemusí bejt podle rodičů.**

245 **R2:** Jo, ono to je prej. Naši se dožili jeden 73 a druhej 75 let. No a my sme
246 dvojčata s bráchou. Jen kdyby se mi ukázal zas. No a on je někde za holkama
247 [smích]. Ten si užívá život ve světě. Akorát, ale blbec dycky za mnou přišel
248 aspoň jednou za čtrnáct dní a teď sem ho neviděla už asi dva měsíce. A je mi to
249 docela líto. To si říkám, kdyby se mu něco stalo, porád lítá autem, tak to, tak já
250 bych to ani nevěděla. Nebo někde rejdí po světě, on má rád cizinu. Tak nevim,
251 co bude.

252 **Andrea: A kontakt na něj žádněj nemáte?**

253 **R2:** Ne.

254 **Andrea: Třeba o něm bude vědět Váš syn nebo manžel.**

255 **R2:** Snad jo.

256 **Andrea: Vy jste byly dvojčata a pak už jste jiný sourozence neměla?**

257 **R2:** Ne. Maminka nás doma porodila na posteli. Tak dřív to tak bylo, že jo.
258 Tak sem se narodila první, celá vesnice řvala: „dáma má přednost“. Za dvě
259 hodiny se narodil brácha a všechno maminka zvládla, měla u sebe akorát
260 babičku. Žádnýho doktora nic. Říkám: „mami, jak si to vydržela?“ To je
261 hrozný, já sem porodila jenom jedno. A mamka říká: „prosim tě se všim děláte
262 prdy, byla tam babička jako tatínkova maminka, ta porodila pět dětí doma, tak
263 coby“. Říkám: „mami, ale víš co to je“? A ona říká: „no to vim, co to je“.
264 Babička zas jako tatínkova maminka, my jsme bydleli v jednom baráku v P.,
265 tak ona říkala: „jen si nemysli, že to měla máma jednoduchý“. A já říkám:
266 „proč jste ji nedali do nemocnice?“ Ona pro Boha prosila, že tam umře, tak se
267 bála nemocnice. Mě manžel dal do auta, dovez mě do špitálu, když už to bylo.
268 **Andrea: A Vy jste měla plánovaný těhotenství nebo to přišlo**
269 **neočekávaně?**
270 **R2:** Jako my s manželem?
271 **Andrea: No.**
272 **R2:** No dva roky to bylo tak, že sme si užívali míň a potom, tak mně bylo
273 kolik, dvacet roků no a manžel byl o dost starší no, a tak už sme to zkusili a
274 během tejdne už sem byla těhotná. No a pak už byl náš nádhernej kluk no a to
275 bylo celý. Já sem se pak bála, protože to nebylo jednoduchý.
276 **Andrea: Jste to měla nějaký komplikovaný?**
277 **R2:** Neměla, ale nebyl to hezkej porod. A teď, když mi řekli: „maminko, máte
278 krásnýho kluka“, tak říkám: „to je krásný a tím končím“. Těch devět měsíců na
279 mě nebylo. No a tak celej barák z toho měl radost. Dneska z něj je takovej
280 čahoun. Teď už studuje druhou školu.
281 **Andrea: A jaký sporty jste dělala?**
282 **R2:** Já jsem byla na všechno, protože maminka dycky říkala: „ty parchante, ty
283 nikdy nemůžeš přibrat, protože se honíš“. No já sem byla blázen do sportu.
284 **Andrea: A to jste dělala i závodně?**

285 **R2:** Taky. Jenomže pak už sem byla těhotná, tak byl konec se závoděním. No
286 jo, tak za tohle se taky musí něco obětovat no.

287 **Andrea: A pak jste se zase k těm sportům vrátila?**

288 **R2:** No jo, jenže sem musela dítě dobře vychovat, že jo. Takže ty tři roky sem
289 se věnovala dítěti, ale pak zase byl ten sport. Babička a mamka mi hlídaly,
290 když viděly, že chci zase chodit do sokola. No a pak sem vodila kluka za
291 ručičku do sokola. On je taky blázen do sportu. Manžel dycky říkal: „tvůj syn
292 je blázen, jako si bejvala ty“ [úsměv].

293 **Andrea: A babička už jste?**

294 **R2:** Já jsem babičkou no.

295 **Andrea: A kolik máte vnoučat?**

296 **R2:** Jedno.

297 **Andrea: Tak to by Vám taky mělo dělat radost ne?**

298 **R2:** No to jo. Ale syn ještě ženatej není, on jenom s holkou chodí.

299 **Andrea: A oni bydlí kde?**

300 **R2:** V našem baráku. No a maj jenom jedno dítě. Zatím se o další nepokoušej,
301 tak asi budou mít taky jenom jedno. O svatbě nemluvěj, ale do toho nebudu
302 mluvit ani se montovat. Prostě se jich neptám.

303 **Andrea: Děkuji za rozhovor.**

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s respondentem R3

- 1 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
2 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?**
- 3 **R3:** No...
- 4 **Andrea: Tak začněme nejdříve třeba tím, kolik Vám je let? Odkud jste?...**
- 5 **R3:** Mně je teda hodně, 88 roků. Nedošlo k žádnému omylu jo, sleduji svůj věk
6 od útlého dětství.
- 7 **Andrea: Jak dlouho jste tady?**
- 8 **R3:** Tady jsem osmý rok. 4. února to bude osm let.
- 9 **Andrea: Vy jste z H.?**
- 10 **R3:** Ne, já nejsem h. Já jsem se sem dostal čirou, ale čirou náhodou. Já jsem
11 původem z T. Jestli víte, kde to je?
- 12 **Andrea: Přesně nevím.**
- 13 **R3:** No t. železárny, hokej, ocelárny T. no [úsměv].
- 14 Právě v pátek hraje H. v T. hokej.
- 15 **Andrea: Fandíte?**
- 16 **R3:** No to víte, ale oběma i H.
- 17 **Andrea: Takže máte potěšení z obojího, když vyhraje H. nebo když**
18 **vyhraje T.?**
- 19 **R3:** Když vyhrají ti, tak mam radost i ti druzí [úsměv].
- 20 **Andrea: Co jste vystudoval?**
- 21 **R3:** Já jsem studoval strojní inženýrství.
- 22 **Andrea: To byla vysoká škola nebo střední?**

23 **R3:** To byla vyšší průmyslová škola. To bylo asi tak na polovině. My jsme
24 dělali diplom. My jsme měli učivo jako na vysoké škole a dělalo se to za
25 účelem, aby závod nebo podnik měl dostatek vysoce kvalifikovaných lidí. My
26 jsme skládali zkoušky normálně jako na vysoké a dostali jsme z toho diplom.
27 Ted' se to taky začíná zavádět, že?

28 **Andrea: Ano.**

29 **R3:** Tak je to taková vyšší střední.

30 **Andrea: To slyším poprvé. Víím, že ted'ka jsou vyšší odborné školy, ale že
31 už to bylo kdysi, to mě překvapuje.**

32 **R3:** Kdysi to bylo normální. A my jsme měli ještě tu výhodu, že veškeré
33 výlohy platil závod.

34 **Andrea: Aha.**

35 **R3:** A oni jsou ještě tak dalece šikovní, že my jsme měli veliké školy
36 učňovské, každý závod víte, protože ty železárny to je podnik a tam jsou
37 ocelárny, vysoké pece, slévárny a další. No a každý ten to byla takzvaná oblast
38 tenkrát, a ty oblasti si prostě vybrali několik těch takových šikovných chlapců,
39 co tam pracovali a poslali je na tu školu. Takže oni už měli předem zajištěno,
40 že budou zaměstnaní. A já sem věděl hned, že budu na novostavby.

41 **Andrea: Takže jste celej život pracoval v oboru? Nebo jste vystřídal i jiný
42 práce?**

43 **R3:** No já jsem vystřídal několik oborů, a sice pokud začínáme dospělostí,
44 jsem taky i obor klíčový [smích].

45 **Andrea: Jo?**

46 **R3:** No byl jsem zavřený. No já jsem totiž za války nebo před válkou nás T.
47 obsadili P. Já jsem skautoval a těsně před vypuknutím 2. světové války přišli za
48 mnou dva pánové a řekli mi: K. si skaut, přísahal si věrnost republice, my tě
49 potřebujeme. Budeš nám dělat kurýra mezi protektorátem a říší. Já jsem potom
50 nastoupil ve F. na gymnázium a jezdil jsem domů do T., to byla říše. Jezdil
51 jsem domů na kole a vozil jsem různé zprávy mému řídicímu důstojníkovi v T.
52 a zase zpátky do M. A pak jsem se dozvěděl, že jsem pracoval pro naši
53 československou vojáckou kontrarozvědku. To bylo tak super tajné, nikdo o
54 tom nevěděl, ale komunisti to věděli. Opravdu.

55 **Andrea: Hm.**

56 **R3:** Za to mě zašili na rok. Nebylo to ale tak hrozné, protože jsem dělal na
57 účtárně, ale říkáme tomu klíčový průmysl. Předtím mě i Němci zavřeli za to, že
58 jsem pomáhal. Já jsem byl v Osvětimi v pracovním táboře 3,5 roku. Takže
59 mam napracováno [úsměv].

60 A je div, že tady jsem ještě.

61 **Andrea: No to teda.**

62 **R3:** No ale to mi říkal můj doktor, že nebýt toho, že jsem měl takový
63 spartánský život, zdravou stravu a dostatek pohybu, tak že sem... [odmlčel se].
64 Mám zážitků na tři životy.

65 **Andrea: Nemluvil jste o rodině. Žil jste sám?**

66 **R3:** Já jsem měl paní, ta je osm roků pohřbená.

67 **Andrea: A jak dlouho jste spolu byli?**

68 **R3:** 54 roků.

69 **Andrea: Tý jo. To je krásnejch let.**

70 **R3:** No.

71 **Andrea: A pak jste přišel sem?**

72 **R3:** No bylo to tak, já jsem jednou byl na hřbitově na hrobě, no a přijel jsem
73 domů, nakrmil pejska, vyvenčil, pak jsem povečeřel, sedl jsem si a četl jsem no
74 a teď se mi zachtělo spát, tak říkám M. jdem spát (mýmu pejskovi), já jsem se
75 postavil a spadl jsem. Tak nevím, jestli jsem dříve spadl a zlomil si ten krček a
76 nebo se mi zlomil krček a já jsem spadl. No a nemocnice, operace no. A
77 skončila ta operace těsně před Vánoci no a v nemocnici rehabilitaci zavřeli a
78 běžte si kam chcete a nebo na LDN. A můj syn byl ženatý tady v H., tak mě
79 vzali k sobě no. Pak mi tady vyjednal místo.

80 **Andrea: A jinak jste byl pořád v tom T.?**

81 **R3:** Jo.

82 **Andrea: Celej život?**

83 **R3:** Celej život.

84 **Andrea: A tak máte teda syna a ještě někoho?**

85 **R3:** Ještě dceru. Syn je na S. a dcera je na F.

86 **Andrea: Těda ty se maj.**

87 **R3:** Já už jsem tam byl ve S. šestkrát.

88 **Andrea: Tý jo.**

89 **R3:** Tak se ptejte.

90 **Andrea: No, já jsem z Vás úplně v šoku.**

91 **R3:** Proč?

92 **Andrea: Protože můj život je proti tomu Vašemu úplně nudnej.**

93 **R3:** Dyt' jste mladička, cožpak víte, co se bude dít.

94 **Andrea: To je pravda.**

95 **R3:** Cožpak já jsem si myslel, že budu dělat kontrarozvědku? Přišli, rozhodli a
96 bylo.

97 **Andrea: A pak jste teda dělal co, když skončila válka?**

98 **R3:** No tak já jsem byl přes válku v tom pracovním táboře v Osvětimi 3,5 roku.
99 No a právě, to je zajímavé víte, taková shoda okolností teď je údobí, kdy jsem
100 utek z toho lágru. Ono už to končilo v pětáctyřicátým, tak oni ty lidi, kteří
101 nemohli, tak je nakládali na vagóny no a já jsem si říkal pro Boha, já to mám
102 kousek domů a já se nechám odtransportovat a ještě mě zabijí. Takže ještě
103 s jedním kamarádem se nám podařilo utéct.

104 **Andrea: A do Osvětimi jste se dostal jak?**

105 **R3:** No přišel pro mě policajt.

106 **Andrea: Za to, že jste pomáhal?**

107 **R3:** Ano. A oba ti mí řídící důstojníci byli popraveni. Kdo to nezažil, neuvěří.
108 [Chvíli se odmlčel]. Ptejte se.

109 **Andrea: Co pro Vás bylo nejdůležitější?**

110 **R3:** Nejdůležitějším obdobím v mém životě byl den, kdy jsem se narodil. No
111 ne?

112 **Andrea: To je krásný.**

113 **R3:** Kdybych se nenarodil, taky bychom tu teď nebyli spolu. No a potom jsou
114 takové no, co mě formovalo, to byla škola. My jsme měli u nás velmi dobré
115 učitele. Potom skauting a rodina. Naši byli velicí vlastenci. Na té hranici nám
116 dělali P. ze života peklo. No a po válce, jsme si zasloužili v uvozovkách, jsme
117 jako skauti byli pozváni do O., tam bylo takové velké shromáždění na náměstí
118 a tam přijel pan prezident Beneš, my jsme tam dostali zlaté odznaky a znovu
119 jsme slibovali věrnost Československé republice podáním ruky prezidentovi.
120 Ještě dneska mam slzy v očích, když si na to vzpomenu. Neuznávám rozdělení
121 republiky, nemohu, to bych byl sketa a skunk.

122 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měl (např.
123 v rodině, v práci nebo v obci)? Proč pro vás byly důležité a co jste podle
124 vás v nich osvědčil za přednosti?**

125 **R3:** No tak v práci to bylo zaměstnání, to nebyla nějaká role, i když já jsem to
126 zaměstnání žral. Já jsem dělal nejdřív investičního technika. My jsme tenkrát
127 stavěli takzvané, to byl železný základ socialistického státu, my jsme stavěli
128 nové železářny, oni už tam byli, ale stavěli se obrovské haly a tak dále. Víte,
129 ono někdo to zlehčuje, ale co tam bylo práce udělané. A bylo to krásné dílo,
130 když se říká socialistické, ale my jsme to tak neviděli, dostala jste úkol, tak jste
131 pracovala. No a tak jsem dělal toho technika. Nejdřív jsem ho vystudoval a
132 posléze pomalu po schodkách nahoru až jsem byl vedoucím investičního
133 úseku. No a mě to strašně bavilo. Když jste viděla, jak taková hala roste, jak
134 taková martinská pec jestli víte, co to je, to se taví ocel. Tam se za osm hodin
135 vytaví 230 tun ocele. A tenkrát jedna taková pec stála sedmnáct milionů korun.
136 To si pamatuju přesně. To byla pro mě asi nejdůležitější role, že jsem byl ti
137 vedoucím, protože mě dělali náčelníkem na výstavbě, kromě toho, že jsem byl
138 vedoucím úseku. Třeba byla výstavba nové martinky, tak jsem dělal náčelníka,
139 tak tam jsem měl dvě stě až dvě stě třicet lidí to sem nebyl jako Vinnetou, ale
140 tam byly různé profese stavaři, oceláři, montéři, elektrikáři, bílí zedníci. Víte,
141 co to jsou bílí zedníci?

142 **Andrea: Ne.**

143 **R3:** To jsou ti, kteří vyzdívají šamotem a tak dále těmi ohnivzdornými
144 materiály vyzdívají ty pece, oni nepoužívají maltu normální. Tak se jim říká
145 bílí zedníci. To byli vesměs lidé z P. To nevíte kde je, že ne?

146 **Andrea: Ne.**

147 **R3:** To je H.. No to byli chudáci, oni s nimi šibovali. Po 1. světové válce byli
148 přiřčleněni k Československu a pak se zase něco semlelo, tak je vrátili zase
149 zpátky no, a když přišel Hitler, tak samozřejmě byli přiřčleněni k říši. A po 2.
150 světové válce přišli zpátky do Československa. No a tam každý druhý možno
151 říct nebo ještě víc jsou ti bílí zedníci velice pracovití lidi. To se říkalo, že když
152 děvče, tak p., a když jablko, tak rajský. To se pracovalo čtyřadvacet hodin
153 denně. Ten náčelník tam musel být vždycky po ruce, když tam něco nebylo
154 v pořádku. Já jsem znal sedmimístná čísla vagónu zpaměti. Zlatíčko, ptejte se.

155 **Andrea: Takže nejdůležitější byla ta práce?**

156 **R3:** Ta práce.

157 **Andrea: Práce. A rodina byla až na druhém místě?**

158 **R3:** Víte to mně je hrozně líto. Ta rodina opravdu a oni mi to vyčítali, byla až
159 na druhém místě. Ačkoliv já jsem je nezanedbával, já jsem se staral, aby měli
160 veškerý dostatek všeho, ale to Vám tak zaleze za kůži ta práce, že bez toho
161 nemůžete bejt. Ale já tady chci říct jednu věc, já jsem nikdy a nikdo z mých
162 příbuzných nebyli komunisti. My jsme byli vlastenci, ale ne komunisti. Náš
163 tatínek a dědeček Tomáše Masaryka to byla, no nebyla to legrace, ale my jsme
164 měli na verandě obrázek prezidenta Masaryka, jak drží tu holčičku no a co tam
165 Němců přišlo všelijakých víte a nikdo si toho nevším. Ale je mně líto, že
166 dnešní mladí lidi prostě, že už vlastenectví nevyznávají. Zlatíčko, ptejte se.

167 **Andrea: Kdy jste žil nejvíc naplno?**

168 **R3:** V té práci. Ta práce mě strašně bavila.

169 **Andrea: Jste spokojený s tím, čeho jste doposud dosáhl?**

170 **R3:** Ničeho nelituju. Jen mě mrzí, že nemůžu žít déle. Mrzí mě, že všechny
171 moje fotky, doklady, co jsem měl, zůstaly v T. Jsem sem si nemohl skoro nic
172 vzít. Bylo to všechno narychlo.

173 **Andrea: A tam jste teda měl baráček?**

174 **R3:** No baráček, domek. U nás barák to znamená ty dřevěný stavby takové ty
175 pro vojáky nebo pro vězně a tak.

176 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle vás měla rodina o vás vědět? A**
177 **jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

178 **R3:** Důležitá je pro mě píle. Chtěl bych, aby všichni lidi byli pilní. Protože
179 člověk když je pilný, tak pílí dosáhne všeho. Přesnost a píle a pořádek. A to
180 můžu předat písemně kdykoliv a komukoliv a nemusíme dělat školení [smích].

181 **Andrea: No jo, ale dneska už to moc o pili není, spíše o známostech.**

182 **R3:** To jo. A úctu ke starším lidem, už skoro nikdo nemá. A to hrozně, hrozně
183 bolí. Jsem spadl v trolejbusu, protože mě nikdo nepustil sednout a ten trolejbus
184 škulbl a já jsem se octl pod sedačkami a od té doby mě bolí kyčl a kdo ví, jestli
185 není zlomená nebo poškozená. A já už jsem se nemohl nechat operovat.
186 Doktoři to nechtějí, protože mám dvakrát drátované srdce. Já mám dvakrát
187 stent jestli víte co to je. To je prostě tak, jak je zúžená céva, tomu se říká
188 stenóza. A oni teď dělají takové trubičky a oni Vám to vsoukají přes třísel do
189 srdce a tam to protlačí přes tu stenózu a tím pádem tam je průtok. No a jeden
190 takový stent stál, v době kdy mi to dělali, to bylo před těmi devíti roky,
191 čtyřiačtyřicet tisíc. No ale od té doby srdíčko funguje.

192 **Andrea: To Vám hradila pojišťovna?**

193 **R3:** Jo. No a to bylo taky nahonem, to mi dělali na I. Sestřička se ptala,
194 nebojíte se? Já jsem říkal, kdepak peníze a strach jsem v životě neměl [úsměv].
195 Ještě mi dávala takovej oblbovák, a když mi to dělali, tak jsem to v tom
196 monitoru sledoval. A pan doktor říkal, člověče, vy máte nervy, tam to bylo
197 v tom srdci vidět. No, ale jsem tady. Zlatíčko, ptejte se.

198 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve vašem životě něco zlepšit? Co by to bylo?**

199 **R3:** Tohle je krásný domov důchodců. Já jsem jich několik viděl, ale to jsou
200 vesměs staré budovy, zámky a tak dále o to není ono. Tady je prostor, vzdušno,
201 krásný park. Je tady čisto. Je to tady jedinečné. No dcera je na F., ta mě k sobě
202 nemůže vzít a syn ten se potýká taky sám se sebou. No já mám důchod sice ne
203 velkej, ale tady mi stačí na to. Já jsem tady velice spokojený. Trochu by se
204 mohlo zlepšit jídlo, ale dneska paní ředitelka odvolala starého šéfkuchaře, tak
205 snad už to bude lepší.

206 **Andrea: Takže až na to jídlo, jste tady spokojený?**

207 **R3:** Jsem.

208 **Andrea: Nic byste neměnil?**

209 **R3:** Možná je tady slabší lékařská péče, ale jinak zde není co vytknout.

210 **Andrea: Je něco ve vašem životě, co byste rád změnil?**

211 **R3:** Chtěl bych být zas mladý [úsměv]. To byly takové krásné doby. Kéž by se
212 to vrátilo [povzdech].

213 **Andrea: Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit? Jaké to jsou?**

214 **R3:** No tak rozhoduju se, jestli se mam nechat pochovat a nebo nechat spálit
215 v krematoriu [úsměv]. No a co jiného? Co já mohu mít za plán?

216 **Andrea: Tak ještě nějaký třeba koníčky?**

217 **R3:** No já mám teď koníčka, ale to je pořádný kůň. Počítač.

218 **Andrea: Máte počítač jo?**

219 **R3:** Ano, jsem připojený na internet a skypeju.

220 **Andrea: Takže můžete mluvit se synem nebo dcerou?**

221 **R3:** Ano. S dcerou skypeju každý den. Oni se všichni divějí, že mám skoro
222 devadesát roků a umim na počítači. To je prostě můj koníček.

223 **Andrea: Kromě počítače, máte ještě jiné zájmy?**

224 **R3:** Každý den mám nějaký program. Ráno mi vždycky donesou časopisy a
225 noviny, přečtu si zprávy a počasí. Po obědě čtu, nejraději literaturu faktu.
226 Poslouchám rádio nebo koukám na televizi. Ten čas tady hrozně letí. Sem tam
227 si dám pívko. Třeba dneska si dám, neboť oběd byl dobrý.

228 **Andrea: Co jste měli?**

229 **R3:** Čevabčiči.

230 **Andrea: No jo, tak to by chtělo. A já Vás tady zdržuju.**

231 **R3:** Ale ne. Já mám pivo na balkoně. Mam železnou zásobu, ačkoliv nejsem
232 pivař, ale sem tam si dám. Ale jenom za léky platím osm stovek měsíčně. To
233 by taky měli změnit.

234 **Andrea: To oni je změňej, ale nahoru.**

235 **R3:** No. Navíc mi to všechno kupujeme tady v lékárně a to je jedna
236 z nejdražších lékáren.

237 **Andrea: A to Vám tady z domova dovázej nebo si tam obyvatelé domu**
238 **choděj sami?**

239 **R3:** Ne, to nám dovázej sestřičky. Máme takové lékovky ráno, v poledne a
240 večer.

241 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života?**

242 **R3:** Nikdy jsem o smyslu nepochyboval. Život má smysl. Záleží na tom, jak
243 člověk život prožije. Jak říkám, já jsem měl zážitky na tři životy. Já bych to
244 okamžitě vrátil, abych dělal něco lépe nebo jinak. Byl jsem vždycky a jsem
245 optimista. Jsem rád na světě.

246 **Andrea: Co byste chtěl dělat jinak nebo lépe?**

247 **R3:** Snažil bych se více věnovat rodině a ne té práci. No, ale mně už je teď 88
248 a můžu jen čekat, že...

249 **Andrea: No tak ještě to není tak vysoký věk.**

250 **R3:** Ale tady jsou většinou už takové kategorie.

251 **Andrea: Já jsem dřív pracovala v domově seniorů a klientům bylo třeba**
252 **92 až 97 let.**

253 **R3:** No a ten pán, co je semnou na pokoji je přesně tak starej jako já. Ale já
254 nevim prostě, jak on to může vydržet. On má rádio, ale on to neposlouchá. On
255 spí, protože kolikrát se ho na něco zeptám a nic. Ale on rádio chce, aby hrálo.
256 Tak v televizi máme rádio že, tak to pouštím, ale on na televizi se kouká jen
257 dvě minuty a už ho to nebaví. Nechte nic. Leží a kouká. To já ani pět minut
258 nevydržím.

259 **Andrea: No jo, někdo to hold tak má, že nepotřebuje dělat nic a je**
260 **spokojenej. Někdo je zas tak aktivní, že by to nevydržel.**

261 **R3:** No právě, já už mám třeba dnešní noviny přečtený.

262 **Andrea: Tak jak vypadá Váš běžný den tady?**

263 **R3:** Tak můj den. Já vstávám ve třičtvrtě na pět. No já pracuju od šesti [smích].
264 Začnu dělat, očistu, hygienu, oblíknu se s dopomocí. Podívám se na počítač na
265 počasí a na nové zprávy. Vyjedu si na patro za kamarádama, dám si kafe.
266 Dopoledne žádná televize není, ale zprávy si zas poslechnu a čtu no něco,
267 ňákou knihu nebo časopis. No a v jedenáct je oběd, poobědvám. A většinou
268 pokud je to trochu možné tak ve 13hodin skypuju buď s dcerkou nebo se
269 synem. No a to tak hodinu. No a večer zase očista, večere. Pak už televize tak
270 do devíti nebo půl desátý. A je den zase pryč. Ale já se nenudim, ani minutu.
271 Já si hledám ňákou zábavu. Když jsem byl v civilu v práci, tak dneska se udělá
272 to, zítra to a věděla jste, mám program. To sem chodil na šestou do práce, proto
273 pracuji od šesti. A to sem ještě vozil manželku do zaměstnání. Přišel do práce,
274 sekretárka mi udělala kafe no a pak už to šlo ráz na ráz. Doma jsem se pořádně
275 nasnídal, protože potom člověk neví, kdy bude dál jíst, protože pak už ten den
276 sem nemohl nijak ovlivnit, protože ten chtěl to, támhle ten to, támhle přistavili
277 vagóny, všechno se muselo řešit, vysílačka na rameni. Pak jsem přišel domů,
278 osprchoval se, zeptal se, co je nového, s dětmi si pohrál. Nebo když bylo
279 hezky, tak jsme sedli do auta a jeli jsme bez cíle takových dvacet kilometrů
280 tam a dvacet zpátky. Na nočním stolku jsem měl zápisník, když jsem v noci
281 pracoval, víte [úsměv]. Ale přišla ňáká myšlenka. Zlatíčko, ptejte se.
282 **Andrea: Tak co kdybychom se vrátili k otázce, jestli máte nějaké cíle?**
283 **R3:** Jaký pak cíl? Cíl jedině hrob nebo krematorium.
284 **Andrea: Třeba tady budete ještě dalších deset let, tak můžete přemýšlet**
285 **nad ňákými cíli a plány.**
286 **R3:** Kdepak. Sice ten čas letí, ale to ne. Ale moji předkové byli dlouhověcí.
287 **Andrea: Do kolika se dožili?**
288 **R3:** No tak jeden dědeček devadesát čtyři, babička devadesát dva, druhá
289 babička devadesát osm. No a dědeček, ten padl na vojně.

290 **Andrea:** Tak vidíte, máte předurčenou dlouhověkost, tak ještě můžete
291 několik let plánovat. [Úsměv]

292 **R3:** [Úsměv] Několik let? Tak to radši přepočítáme na měsíce, to bude víc
293 [úsměv].

294 **Andrea:** Je ještě něco, co byste mi rád řekl? Nebo chcete se mě na něco
295 zeptat?

296 **R3:** Vy studujete tady v Hradci?

297 **Andrea:** Ne v Praze.

298 **R3:** A jo vlastně, vždyť jste to říkala, že studujete na Univerzitě Karlově. No
299 obě moje děti studovali v P. Dcera studovala v. d., nevím, jaká to byla
300 univerzita a syn studoval c. j. No a představte si, já jsem se naučil v tom lágru
301 německy. Sice první republiková škola nás němčinu naučila dobře, ne mluvit,
302 ale dala nám mluvnicki a hodně slovíček, a jak jsem potom byl v lágru to se to
303 velice hodilo a během půl roku sem už mluvil plynule německy. Potom jsem
304 po převratu dělal tlumočníka v M. v automobilce. Víte, jaký to byl kšeft? Tisíc
305 korun za směnu a krásné ubytování, strava výborná a zadarmo.

306 **Andrea:** A syn? Říkal jste, že žil v H. a teď je na S.?

307 **R3:** Tenkrát se přestěhoval za ženou do H., ona byla z H.. No a pak šel za prací
308 na S.

309 **Andrea:** I s ženou?

310 **R3:** Ano.

311 **Andrea:** A kdy jste teda začal cestovat?

312 **R3:** Tak něco bylo služebně a dcera je ve S. To bylo v 89, osm dní před Vánoci
313 – telefon - vnuk „dědo máš v P. od n. společnosti letenku, přiletíš k nám na dva
314 měsíce do S.“. A tak manželka začala pomalu balit. No a co se nestalo, někdo
315 na letišti mi zaměnil kufr, ale našel se.

316 **Andrea:** Jo?

317 **R3:** Měl ho něký S. z P. Oni byly úplně stejný. No tak jsme ho navštívili, že jo.
318 Slivovička, borovička. To bych chtěl, aby se vrátilo. Ne ta slivovička, ale
319 abych moh do té A na F., ale bohužel zdraví mi to už nedovolí.

320 **Andrea: A vnuk umí česky?**

321 **R3:** No. On tady studoval, no studoval, dělal obecní školu a potom byl v R. na
322 počítačové škole, tam se naučil anglicky no, pak utekli do A. No já bych to ani
323 nedovolil, aby neuměli česky. No a dcera ta dělala státnice z češtiny, polštiny a
324 ruštiny.

325 **Andrea: A to se tam vdala?**

326 **R3:** No ona se tady poznala s jedním A. a oni se domluvili, že se na oko
327 vezmou.

328 **Andrea: Jo takhle. A zůstala s ním?**

329 **R3:** No zůstala.

330 **Andrea: A kdy jste tam byl naposled za nima?**

331 **R3:** No je už to dávno. Těsně předtím než jsem byl tady. No jak manželka
332 umřela, tak jsem tam byl ještě jednou no a pak jak jsem se vrátil, tak v té době
333 se mi ta noha zlomila. Ale oni tu byli. Vnuk přijede zas v březnu, to mam
334 narozeniny, tak přijede, tak to oslavíme.

335 **Andrea: Přeju Vám vše dobré, hlavně to zdraví. Děkuji Vám za rozhovor.**

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s respondentem R4

- 1 **Andrea: Můžete mi o sobě něco povědět? Třeba kde jste se narodil?**
- 2 **R4:** Narodil jsem se tady v H. v P.
- 3 **Andrea: Kolik Vám je let?**
- 4 **R4:** 85 let.
- 5 **Andrea: Co jste dělal za zaměstnání?**
- 6 **R4:** Vyučil jsem se automechanikem.
- 7 **Andrea: A celej život jste pracoval jako automechanik?**
- 8 **R4:** Ano, u této profese jsem zůstal celý život.
- 9 **Andrea: Vidím tady fotku, to je Vaše paní?**
- 10 **R4:** Ano.
- 11 **Andrea: Jak jste se seznámili?**
- 12 **R4:** Na zábavě. Jak jsem ji viděl, tak sem si řekl: „ta musí bejt moje“. [Smích]
- 13 **Andrea: Povíte mi něco víc o Vašem životě?**
- 14 **R4:** No...vzali jsme se po dvou letech známosti. Tak dlouho jsem do ní hučel,
- 15 až mi řekla ano. Pak jsem se přestěhoval do bytu rodičů mé ženy, kde jsme
- 16 společně s nimi žili. Měli jsme u nich svůj samostatný pokoj. [Odmlka]
- 17 **Andrea: A děti máte?**

18 **R4:** Mám i vnoučata a pravnoučata. První se nám narodila holčička, dva roky
19 na to kluk. Manželka byla doma s dětmi a já jsem vydělával. No... když bylo
20 dceři asi šest, tak se rodiče ženy odstěhovali do domu mé švagrové. Konečně
21 jsme žili po svém. Né, že bych s rodiči ženy nevycházel, to chraň Bůh, byli to
22 skvělí lidé, ale každý si chce žít podle svého a děti jsme taky chtěli vychovávat
23 podle sebe. Taky to asi znáte. Každé léto jsme trávili v P. v domě mých rodičů,
24 kde se děti nejvíc vyřádily. Rodiče měli zvířectvo: králíky, kachny, husy, kozy,
25 myslím si, že i ovce a to se dětem strašně líbilo. Od rána do večera byly na
26 zahradě. Já sem ráno vstal, jel do práce a večer se za nimi vracel. Žena
27 pomáhala rodičům, hlavně vařit a starala se o prababičku, která tam taky trávila
28 léto.

29 **Andrea: A proč jste nebydleli s Vašimi rodiči, když měli domek?**

30 **R4:** Protože tam bydlela moje sestra s prvním manželem. Ted' už sem ji dva
31 roky neviděl.

32 **Andrea: Jak to?**

33 **R4:** Žije ted' na M., kam se odstěhovala za svým druhým manželem.

34 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
35 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?**

36 **R4:** S manželkou jsme měli krásnej vztah. Oba jsme byli tolerantní, vycházeli
37 si vstříc a věřili jsme si. Každému bych to přál. Žena mi umřela před šesti lety.
38 Od té doby jsem tady byl sám. Děti za mnou ale pořád chodí. Akorát dcera mě
39 pořád nutí, abych se k ní přestěhoval. Kvůli tomu se pořád dohadujeme.

40 **Andrea: Vy jste tady celý den sám?**

41 **R4:** Dvakrát denně sem chodí moje dcera. Ráno mi přinese snídani a oběd,
42 pomůže mi s hygienou a pak jde do práce. No a večer se staví, aby mi
43 připravila večeři. Jednou týdně mi tady poklidí. Během poledne mi platí
44 pečovatelku, která mi ohřeje oběd a pomáhá mi při hygieně. Několikrát do
45 týdne sem chodí můj vnuk. Ten mi s dcerou dělá nákupy, většinou jednou,
46 dvakrát za tejdén. Občas zajde i zbytek rodiny. A časem mi chce dcera zaplatit
47 pečovatelku na víc hodin denně.

48 **Andrea: Musíte být rád, že Vás rodina navštěvuje.**

49 **R4:** Ani ne. Sem rád, když jsem tady sám. Když přijdou vnoučata se svejma
50 dětma, tak je tady hroznej kravál. Vždycky si oddychnu, když odejdou. Sem už
51 prostě zvyklej na samotu a klid.

52 **Andrea: A kolik máte vnoučat a pravnoučat?**

53 **R4:** Mám dva vnuky a vnučku. Od toho jednoho vnuka mam pravnučku a
54 pravnuka a od druhýho vnuka mam pravnučku. Ale sou to raubíři, všechno
55 prolezou, všechno vykrámujou, nic jim neujde. Občas mi z nich jde hlava
56 kolem.

57 **Andrea: A od vnučky?**

58 **R4:** Ta děti nemá.

59 **Andrea: A proč se nechcete přestěhovat k dceři?**

60 **R4:** Co bych tam dělal? Ona bydlí s manželem v P., má barák po mých
61 rodičích a žije tam i vnuk s rodinou. Tady mám svůj klid. Asi dvakrát se mě
62 dokonce ptala, jestli nechci do důchoďáku. To sem jí razantně odmít.

63 **Andrea: Proč?**

64 **R4:** Jak říkám, mám tady svůj klid a nemusím se nikomu podřizovat.

65 **Andrea: A nenapadlo Vás třeba, že Vaše rodina musí mít o Vás strach,**
66 **když jste tady sám? A pro Vaši dceru musí být také složité za Vámi**
67 **dvakrát denně chodit.**

68 **R4:** Jen ať se staraj. My sme se s ženou o děti taky starali celej život. Pomáhali
69 jsme jim, jak jen to šlo, hlavně finančně. Navíc dcera stejně jezdí do práce, tak
70 to má při cestě.

71 **Andrea: Dcera ještě pracuje?**

72 **R4:** No měla by bejt už v důchodu, ale pracuje.

73 **Andrea: Jak to?**

74 **R4:** Nevim.

75 **Andrea: Kdy jste žil nejmíc naplno?**

76 **R4:** Řek bych asi, když jsem potkal svoji ženu, ta mě hned učarovala. Když
77 jsem ji viděl prvně, tak jsem si řek, ta musí bejt moje. Pak jsem ji tak dlouho
78 uháněl, až si mě vzala.

79 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měl (např.
80 v rodině, v práci nebo v obci)? Proč pro Vás byly důležité a co jste podle
81 vás v nich osvědčil za přednosti?**

82 **R4:** Celej život jsem pracoval jako automechanik, to mě bavilo. Žena se mnou
83 vydržela [smích] a myslim, že děti jsme dobře vychovali.

84 **Andrea: Jste spokojený s tím, čeho jste doposud dosáhl?**

85 **R4:** Myslím si, že jsme děti s ženou dobře vychovali. Žilo se nám dobře, byli
86 jsme spokojení.

87 **Andrea: Je ještě něco, s čím jste spokojený?**

88 **R4:** Jsem rád, že jsem měl skvělou ženu. Občas to se mnou neměla
89 jednoduchý, ale já s ní taky ne [smích]. Ne, ba naopak, žena byla hodně
90 dobrosrdečná a tolerantní. Dobře jsem si vybral.

91 **Andrea: Můžete být konkrétní?**

92 **R4:** [Chvilí odmlka] Tak třeba, když byly děti malé, tak s dětma sem jí moc
93 nepomáhal. Když sem přišel domů, tak sem chtěl mít klid nebo sem šel na
94 fotbal nebo pivo. A nikdy mi ani slovem neřekla: „ty se nestaráš o děti“ nebo:
95 „ty mně nepomůžeš“. Nikdy mi to nevyčetla, spíš mě ještě litovala, že musím
96 být unavený z práce, ať odpočívám. Časem mi ale došlo, že být doma a starat
97 se o děti a domácnost není jednoduchý. Třeba, když žena marodila, tak to
98 všechno padlo na mě: děti, domácnost. Jak jsem byl rád, když byla zase zdravá.
99 [Smích]

100 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle vás měla rodina o vás vědět?**

101 **R4:** Nic mě nenapadá.

102 **Andrea: A jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

103 **R4:** Co by si měli zapamatovat? Asi to, že je mám rád a vážím si jich. Že vím,
104 že to jsou lidé, kteří opravdu něčeho dosáhli. Chci, aby věděli, že jen tvrdou
105 prací a láskou dosáhnou štěstí.

106 **Andrea: Co z toho, co jste se Vy naučil, byste chtěl rodině vzkázat, aby jí
107 to usnadnilo život?**

108 **R4:** Že si mají užívat každý okamžik svého života, protože nikdo neznáme dne
109 ani hodiny svého konce.

110 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve Vašem životě něco zlepšit? Co by to
111 bylo?**

112 **R4:** Mrzí mě, že nemůžu jít ven. Naposled jsem byl venku před rokem.
113 Bohužel tím, že bydlím ve čtvrtém patře, mě rodina ven nedostane. Když jsem
114 pracoval, každéj pátek po práci jsem chodíval tady na roh do hospody, kde
115 jsme s chlapama hráli mariáš. Dal bych si točený pivo. Dcera mi občas přinese
116 lahvový, ale to není ono. Ty karty už taky nemam s kým hrát. Jednak skoro
117 nikdo z rodiny neumí mariáš a jednak nemaj čas. Obsloužej mě, donesou mi
118 jídlo, zeptaj se mě, jestli něco nepotřebuju a zas jdou.

119 **Andrea: Co by Vám z toho, co jste teď jmenoval, udělalo největší radost?**

120 **R4:** Chtěl bych jít ven. Chtěl bych se podívat, co se venku změnilo.

121 **Andrea:** **A nešlo by, že by Vám nějak rodina pomohla, abyste se dostal**

122 **ven?**

123 **R4:** Jo, naposled před rokem mě vnuk nesl dolů ze schodů, posadili mě na

124 vozík a vzali mě na procházku. Ale teď už nechci, aby mě tahali ze schodů a do

125 schodů.

126 **Andrea:** **Proč?**

127 **R4:** Prostě nechci. Ráno mě dcera posadí do křesla nebo na vozík podle toho,

128 jak si řeknu a můžu koukat z okna, to mi stačí, ale stejně nejvíc sleduju tu

129 televizi.

130 **Andrea:** **To jste celý den až do večera v křesle nebo na vozíku?**

131 **R4:** Většinou jo. Nebo když kolem jedenáctý přijde pečovatelka, tak mě

132 přesune do postele. Občas jsem se zkoušel do postele přesunout sám, ale

133 většinou to dobře nedopadlo a spadnul jsem na zem.

134 **Andrea:** **A jak jste se teda dostal do postele?**

135 **R4:** Tak když jsem měl po ruce telefon, tak jsem zavolal vnukovi a když ne,

136 tak jsem počkal na dceru nebo na pečovatelku.

137 **Andrea:** **To jste byl třeba několik hodin na zemi, než někdo přišel?**

138 **R4:** Jo. [Úsměv]. Tak měl jsem puštěnou televizi, tak mi to nijak nevadilo.

139 **Andrea:** **Tak to museli mít šok, když Vás pak našli na zemi.**

140 **R4:** To jo. [Úsměv]

141 **Andrea:** **Zkoušíte to často sám?**

142 **R4:** Občas.

143 **Andrea:** **A kdy jste zkoušel ten přesun na postel naposled?**

144 **R4:** Minulej tejden, ale zamotala se mi hlava a upadl jsem.

145 **Andrea:** **A co Vás vede k tomu, abyste to zkoušel, když jste doma sám?**

146 **R4:** Ani nevím. Prostě to chci zkusit. Dcera s vnukem mi za to nadávají.

147 **Andrea:** **No jo, tak maj o Vás strach.**

148 **R4:** Hmm.

149 **Andrea:** **Nebylo by pro Vás přeci jen lepší, abyste šel k dceři?**

150 **R4:** Ne.

151 **Andrea:** **Dobře. Je něco ve vašem životě, co byste rád změnil?**

152 **R4:** Jestli bych něco změnil? Hmm asi ne, měl jsem opravdu krásný život.

153 **Andrea:** **Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit? Jaké to jsou?**

154 **R4:** Chtěl bych se ještě dožít pravnoučat. A byl bych rád, kdyby se můj

155 zdravotní stav nezhoršil.

156 **Andrea:** **Jaký máte zájmy?**

157 **R4:** Já už moc zájmy nemám. Baví mě ten fotbal. Koukám na televizi, občas si

158 poslechnu rádio.

159 **Andrea:** **A co nějaký čtení?**

160 **R4:** Jo dcera mi každý den nosí noviny a každéj tejdén mi kupuje televizní

161 program. To si přečtu, to musím mít, jinak bych jí vynadal.

162 **Andrea:** **Teda, to jste na ni docela přísněj.**

163 **R4:** Jen ať se stará.

164 **Andrea:** **A kromě novin, čtete ještě něco jiného?**

165 **R4:** Občas si přečtu nějakou detektivku anebo něco o fotbale, to mi nosí vnuk,

166 ale moc nečtu. Dovedu koukat na televizi celý den, až do noci, někdy i do tří

167 do rána.

168 **Andrea:** **V kolik vstáváte, když sledujete televizi třeba až do tří?**

169 **R4:** Tak o půl šestý, v šest.

170 **Andrea:** **Zatím jste mluvil nejvíc o dceři a vnukovi. A co Váš syn?**

171 **R4:** Ten žije v B.

172 **Andrea:** **Takže se nevidáte?**

173 **R4:** Ne. Občas mi zavolá.

174 **Andrea:** **A když se Vám nechce jít k dceři, tak co k synoj?**

175 **R4:** Tam nechci. Narodil jsem se v H. a umřu v H. Navíc tohle je můj byt, tak
176 kam bych chodil. Sem tady zvyklej a spokojenej.

177 **Andrea: Mluvil jste taky o své sestře, že žije na M.?**

178 **R4:** No. Maj tam s manželem rodinej domek.

179 **Andrea: Říkal jste, že jste ji dva roky neviděl. To se tam nastěhovali před**
180 **dvěma roky?**

181 **R4:** To ne. Žije tam, já nevím asi třicet let. On je prej na tom teď dost špatně,
182 tak se o něj sestra stará. Dřív jezdili každěj rok na Vánoce za náma a my za
183 nima v létě, když žila ještě žena. Scházeli sme se tady a po smrti ženy sme
184 jezdili k mé dceři. Tam se sešla celá rodina, ale teď co je na tom její muž
185 špatně, tak sem už nejezděj. A já už taky neslavim Vánoce.

186 **Andrea: Jste s ní v kontaktu?**

187 **R4:** Jo, voláme si každěj tejděn.

188 **Andrea: A jak to vlastně děláte na Vánoce, když jste říkal, že jste už rok**
189 **nebyl venku. Rodina přijde sem?**

190 **R4:** Ne.

191 **Andrea: Tak jezdíte k nim?**

192 **R4:** Ne.

193 **Andrea: To jste tady na Vánoce sám?**

194 **R4:** Jo.

195 **Andrea: To není možný.**

196 **R4:** Ale jo. Dcera přijde ráno s manželem, poklidí mi, jsou tady do odpoledne
197 a k večeru přijde vnuk. Pak jsou všichni u mé dcery v P. No a druhej den sem
198 přijde celá rodina a začne blázinec. Pravnoučata tady lítaj a křičej, sem rád,
199 když odejdou a mam svůj klid.

200 **Andrea: Není Vám smutno, když jste na Štědrej den sám?**

201 **R4:** Ne. Já už Vánoce neřeším.

202 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života?**

203 **R4:** Můj život byl smysluplný. Měl jsem krásnej život. Žil jsem tak, jak jsem
204 chtěl. Měl jsem úžasnou ženu. Neměl jsem důvod pochybovat o smyslu.

205 **Andrea: Mluvíte v minulém čase, to znamená, že teď pochybujete o**
206 **smyslu?**

207 **R4:** To ne, život má smysl, jde jen o to, jak ten život vnímáte. Beru život tak,
208 jak je. Jediný co mě štve, že nejsem samostatnej, pořád mám někoho za
209 zadkem. Jinak jsem spokojenej. Ráno se probudim a zapnu televizi, na tu můžu
210 koukat celej den. Jsem fotbalovej fanda a někdy, když je zápas večer, sleduju
211 televizi až do noci. Nejradši sleduju Fandu. Občas si pustim rádio. Zvyknul
212 jsem si na to, že jsem v posteli, jen mi vadí ta nesamostatnost.

213 **Andrea: Dalo by se v tomto ohledu ještě něco zlepšit?**

214 **R4:** Teď už bych chtěl jen umřít bez bolesti a šťasten.

215 **Andrea: Je ještě něco, na co jsem se nezeptala a Vy byste mi to rád řekl?**

216 **R4:** Nic mě nenapadá.

217 **Andrea: Děkuji za rozhovor.**

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru s respondentkou R5

1 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
2 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?**

3 **R5:** Od malička sem vyrůstala na S. v menší osadě jménem S. Pamatuji si
4 velice dobře spoustu částí ze svého života a velice ráda na ně vzpomínám. I
5 když sem v mládí neměla příležitost dodělat si vzdělání a mám jen základní
6 školu, mé mládí bylo jistě tím nejhezčím obdobím v mém životě. V naší rodině
7 byl před vzděláním důležitější chod domácnosti, a jelikož sme byli početná
8 rodina, já a mladší sestra sme pomáhaly matce s chodem domácnosti. Nedělalo
9 mi to obtíže, matka pro mě byla vždy velkým vzorem a oporou.

10 **Andrea: Pak už jste si nechtěla dodělat vzdělání?**

11 **R5:** Pak už to ani nešlo. Vdala sem se a měla svoji rodinu, o kterou sem se
12 musela postarat.

13 **Andrea: A nemrzí Vás, že jste neměla příležitost doplnit si vzdělání, které**
14 **by Vás zajímalo?**

15 **R5:** Samozřejmě mě to velice mrzí, ale brala sem to jako takové ponaučení do
16 budoucna. Řekla sem si, že když sem neměla tu možnost já, mé děti jí určitě
17 mít budou. Ale rozhodně si myslím, že každý z nás se učí novým věcem po
18 celý život a to nejen ve škole.

19 **Andrea: To je pravda. Říkala jste, že jste byli početná rodina, kolik Vás**
20 **bylo?**

21 **R5:** Dohromady nás bylo patnáct. Moji rodiče, rodiče mého otce a deset mých
22 sourozenců. Teď už sme zůstali jenom tři.

23 **Andrea: Kolik jste měla bratrů a sester.**

24 **R5:** Devět bratrů a sestru.

25 **Andrea: Jak jste s nimi vycházela?**

26 **R5:** Pamatuji se, když sme byli malý, se sourozenci jsme se často prali. Jeden
27 bratr mi dokonce při rvaní se vyrazil zub. Se setrou sme se také tahaly za vlasy
28 a rvaly sme se. Když jsme dospěly, jedna na druhou jsme nedaly dopustit, ani
29 na bratry.

30 **Andrea: A jak jste vycházela s rodiči?**

31 **R5:** Jak jsem říkala, matka pro mě byla velkým vzorem a oporou. Pro otce byl
32 důležitý chod domácnosti. Žena se musela starat o rodinu a domácnost a muž
33 rodinu zajišťoval finančně. Otec, když mě třeba viděl, jak se učím, tak mě
34 seřezal. U nás muselo být denně naklizeno a navařeno.

35 **Andrea: Proč Vás otec seřezal?**

36 **R5:** Protože vzdělání pro něho nebylo důležité, bylo bezvýznamné. Musela
37 sem pomáhat doma.

38 **Andrea: Aha. Jak jste tedy vycházela se svým otcem?**

39 **R5:** Byl dost přísný. Vždycky měl hlavní slovo nebo jak to vysvětlit, prostě
40 bylo po jeho. Některé jeho názory sem neuznávala. Často byly naše vztahy
41 napjaté kvůli rozdílným názorům. Celá rodina se musela podřídít jeho
42 rozhodnutím [chvíli odmlka]. Až když byl starý, tak se přede mnou rozbřečel a
43 omlouval se, za své chyby.

44 **Andrea: Jaké názory jste neuznávala?**

45 **R5:** Právě to, že vzdělání není důležité.

46 **Andrea: A můžete mi říct, za jaké chyby se Vám omlouval?**

47 **R5:** [Chvíli odmlka] Pohádali sme se, když moje děti šly studovat. Považoval
48 za zbytečné, aby studovaly. Nepromluvil se mnou pět let za to, že sem si stála
49 za svým, že studium je důležité.

50 **Andrea: Aha. Vraťme se ještě k první otázce a řekněte mi něco o Vašem**
51 **životě. Třeba to, co pro Vás bylo v životě nejdůležitější?**

52 **R5:** Chtěla bych se s vámi podělit o nejhezčí vzpomínku. V té době mi bylo
53 patnáct let, když do osady přijela rodina, která chtěla navštívit své příbuzné,
54 tedy naše sousedy. Všichni byli velice zvědaví, když si všimli, že je mezi nimi
55 někdo nový, začali se vyptávat. Taky sem byla zvědavá. Zahlédla sem ty
56 nejhezčí a nejupřímnější oči. Nikdy předtím sem nezažila takový pocit. Stál
57 tam, a když mě spatřil, pousmál se. Já nevěděla jak se zachovat a tak jsem
58 utekla. Další den ráno mě maminka požádala, abych došla pro vodu k nedaleké
59 studně. Vyšla jsem před náš domek a on tam stál. Promluvil na mě a nabídnul
60 mi pomoc. Do mých osmnácti let sme se navštěvovali, pak jsme měli svatbu a
61 já se přestěhovala za manželem do Č. Se svým manželem k sobě cítíme pořád
62 stejně velkou a upřímnou lásku jako před 65 lety a to je ten nejhezčí dar, který
63 vám může život dát.

64 **Andrea: Vaši rodiče a sourozenci zůstali na S.?**

65 **R5:** Ano.

66 **Andrea: Jak rodina vnímala to, že se stěhujete do Č.?**

67 **R5:** Nejdříve moc dobře ne. Když sem s manželem chodila, nevadilo jim to.
68 Asi si mysleli, že to nebude mít dlouhé trvání, ale když sem jim oznámila, že se
69 vdám a odstěhuju do Č., bylo zle. Dost sme se kvůli tomu pohádali, ale
70 prosadila sem si svou a ničeho nelituji.

71 **Andrea: Netrápilo Vás, že jste se přestěhovala ze S. do Č.?**

72 **R5:** Nejdříve ano, stýskalo se mi po rodině, ale postupem času sem byla ráda,
73 že žiji v Č.

74 **Andrea: Jak to?**

75 **R5:** Nevím [chvíli odmlka]. Cítím se tady lépe. Měli sme tady více soukromí,
76 více pracovních možností a vzdělání pro naše děti.

77 **Andrea: Kdy jste žila nejvíc naplno?**

78 **R5:** Nejvíce naplno jsem prožila své mládí. Sice to nebylo takové jak dnes,
79 protože sem měla každý den hromadu povinností, ale ráda vzpomínám na
80 mládí. Když sme se večer s přáteli sešli u ohně, zpívali sme a povídali si různé
81 historky. Nepotřebovali sme žádný alkohol, a přesto sme se vydrželi celé
82 hodiny smát a bavit se.

83 **Andrea: Jaké povinnosti máte na mysli?**

84 **R5:** Pomoc s chodem domácnosti. Pomoc mamince postarat se o prarodiče,
85 kteří už nebyli schopni se o sebe starat.

86 **Andrea: Kolik máte dětí?**

87 **R5:** Máme dvě děti. Se svým manželem jsme se v osmnácti letech vzali a o rok
88 později se nám narodil syn M. O dva roky později dcerka V. Obě děti mají
89 střední vzdělání a sou zaměstnaní. Syn si dodělal dálkově studium na vysoké
90 škole.

91 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měla (např.
92 v rodině, v práci nebo v obci)?**

93 **R5:** Mou nejdůležitější rolí byla a je role matky. V mém životě pro mě byly
94 děti na prvním místě, jelikož jsem neměla tu možnost mít vzdělání, věnovat se
95 různým zálibám, poznávat nové věci a místa, bylo pro mě vždy na prvním
96 místě toto vše poskytnout svým dětem.

97 **Andrea: Říkáte, že jste neměla možnost věnovat se zálibám a poznávat
98 nové věci a místa, můžete mi říct proč?**

99 **R5:** Snažila sem se, aby vše měly mé děti. Šetřila sem peníze, aby děti mohly
100 jít studovat a dopřát si to, co já sem nemohla.

101 **Andrea: Proč pro vás byla role matky důležitá a co jste podle vás v roli
102 osvědčila za předností?**

103 **R5:** Byla důležitá, protože sem ji jako důležitou vnímala a stále vnímám.
104 Snažila sem se děti vychovávat tak, aby z mých dětí byly dobří lidé a měly
105 srdce na pravém místě. Myslím si, že výchova a láska je jednou
106 z nejdůležitějších, pokud chcete, aby z vašich dětí jednou vyrostli dobří a
107 rozumní lidé.

108 **Andrea: Předtím jste moc hezky mluvila o svém muži a nyní se o něm**
109 **nezmiňujete proč? Role manželky pro Vás nebyla tak důležitá?**

110 **R5:** Ano, stále je. Nezmiňuji se o něm, protože jsem pořád ta starostlivá matka,
111 ale samozřejmě pro mě je můj muž velice důležitý člověk, který při mně stojí
112 za každých okolností, a já si toho velice vážím.

113 **Andrea: Jaké máte zájmy?**

114 **R5:** Ráda poslouchám hudbu, ta mi dodává energii a moc ráda zpívám. Dříve
115 sem tancovala, ale teď už mi to zdravotní stav nedovolí.

116 **Andrea: Tancovala jste závodně?**

117 **R5:** [Úsměv]. Ne, jen pro radost.

118 **Andrea: Jste spokojená s tím, čeho jste doposud dosáhla?**

119 **R5:** Chtěla jsem, aby mé děti měly vzdělání, spokojenou rodinu a hlavně
120 slušné chování, respekt a úctu. Toho jsem doufám dosáhla a jsem nejšťastnější
121 ženou.

122 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle vás měla rodina o vás vědět?**

123 **R5:** Rodina o mně ví vše, co je důležité k tomu, abychom byli šťastnou a
124 spokojenou rodinou, není nic, co bych před nimi tajila.

125 **Andrea: Mám na mysli nějaké zkušenosti, například ty, z kterých jste se**
126 **poučila a chcete, aby o tom Vaše rodina věděla, aby třeba neudělali tu**
127 **samou chybu?**

128 **R5:** Jistě každý člověk udělá za život nespočetně chyb, pro mě samotnou je
129 největší zkušeností každému nedůvěřovat. Už jsem se mockrát spálila, ale na
130 druhou stranu je potřeba umět odpouštět. Moje rodina to ví, snad si z toho
131 vezmou také ponaučení.

132 **Andrea: A jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

133 **R5:** Určitě chci, aby si má rodina vždy pamatovala to, k čemu jsem je jako
134 matka vedla. Být slušnými lidmi a i když jsou někdy v životě obtížné chvíle,
135 člověk by neměl nikdy ztrácet naději a bojovat. Je mi sice 80 let, ale vážím si
136 každého dne, kdy otevřu oči a po mém boku mám svého milujícího manžela a
137 vím, že i když bude nejhůř, chytí mě za ruku a mně se rázem uleví, protože
138 ucítím jeho vřelost, lásku a dobrosrdečnost. To přeju z celého srdce i svým
139 dětem, k tomu jsme je s manželem celý náš život vedli a kladli důraz.

140 **Andrea: Co z toho, co jste se Vy naučila, byste chtěla rodině vzkázat, aby
141 jí to usnadnilo život?**

142 **R5:** Nechci je nějakým způsobem poučovat a vzkazovat jim stále své
143 zkušenosti a rady, oni sami vědí, že pokud budou potřebovat, jsem tu stále pro
144 ně a vždy budu stát po jejich boku. Jen jednu věc bych vzkázala a to, chovejte
145 se tak, jak chcete, aby se ostatní chovali k vám.

146 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve Vašem životě něco zlepšit? Co by to
147 bylo?**

148 **R5:** Jsem spokojená a nic bych neměnila.

149 **Andrea: Je něco ve vašem životě, co byste ráda změnila?**

150 **R5:** Momentálně bych ve svém životě nic neměnila. Je pravda, že když jsem
151 byla mladší, prošla jsem si řadou obtížných situací a překážek, ale držím se
152 toho, že všechno zlé je pro něco dobré. Tyto zkušenosti mě vždy ponaučily a já
153 mohla vykročit o krok napřed.

154 **Andrea: Vzpomenete si konkrétně na nějakou obtížnou situaci?**

155 **R5:** Bylo jich hodně. Zrovna mě napadá jedna situace, kterou jsem nezvládala
156 lehce. Rodina mého manžela mě nepřijala ze začátku tak, jak jsem očekávala.
157 Stala jsem se středem hloupých urážek a posměšků. Kritizovali mé oblékání,
158 můj vzhled, dokonce i to, jak vařím. Postupem času, když už mě poznali, se za
159 své chování styděli a nedali na mě dopustit. Já jim prominula.

160 **Andrea: Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit? Jaké to jsou?**

161 **R5:** Už ne. Důležitá je pro mě rodina. Chtěla bych ještě dlouho žít, abych si je
162 užila.

163 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života?**

164 **R5:** Ano to mám. Zažila jsem toho hodně, teď nemám na mysli cestování.
165 Mám na mysli to, co sem zažila v životě zklamání i radost, smutek i štěstí.
166 Mám skvělou rodinu a stále se mám na koho obrátit, když je mi nejhůř. Miluji
167 svého manžela, stejně jako když jsme spolu začínali chodit a to je ten
168 nejkrásnější pocit.

169 **Andrea: Je krása to od Vás slyšet. Úplně to hřeje na srdci.**

170 **R5:** [Úsměv].

171 **Andrea: Dalo by se v tomto ohledu ještě něco zlepšit?**

172 **R5:** Věřím v to, že mé děti předávají své dobré chování a zkušenosti svým
173 dětem a já jednoho dne budu moci zemřít s pocitem, že na světě po mně zůstali
174 skvělí lidé, kteří mě milovali stejně jako já je.

175 **Andrea: Je ještě něco, co byste mi chtěla sdělit?**

176 **R5:** Chtěla bych se s manželem podívat k moři, nikdy jsme u moře nebyli. Náš
177 věk a zdravotní stav už nám to nedovolí, ale bylo by to nádherné.

178 **Andrea: Děkuji Vám za rozhovor.**

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru s respondentkou R6

1 **Andrea: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc**
2 **pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?**

3 **R6:** Nejdůležitější pro mě byl manžel a moje holčička L. a syn L. [odmlka]

4 **Andrea: Jak jste se s manželem seznámili?**

5 **R6:** Na zábavě nedaleko odsud. Byl to tenkrát svaz mladých. Já sem tam
6 zpívala. On tam recitoval básně.

7 **Andrea: A jak dlouho jste spolu byli?**

8 **R6:** Necelých dvanáct let. Když byly L. tři roky, manžel velmi vážně
9 onemocněl. A pak už to šlo ráz na ráz. Bylo mi třicet let, když manžel zemřel
10 na rakovinu.

11 **Andrea: To jste teda byla hodně mladá, když Vám manžel zemřel.**

12 **R6:** No jo, co se dalo dělat.

13 **Andrea: Je ještě něco ve Vašem životě, co pro Vás bylo důležité a chtěla**
14 **byste mi to sdělit?**

15 **R6:** Nejvíce síly a energie mi dodávaly L. s L. A radost pro mě byla, když sem
16 hlídala svoje vnoučata. Prožila sem s nimi dětství a pubertu. Honila je na kole
17 po hospodách a diskotékách. Rodiče o jejich průšvihách kolikrát ani nevěděli.
18 [Úsměv]

19 **Andrea: Kdy jste žila nejvíc naplno?**

20 **R6:** Já žiju naplno i teď, mám kolem sebe celou rodinu, dceru, vnoučata a
21 pravnoučata. Zlobí mě, hádáme se, ale sou moje. Jen těch sil ubývá, nemohu
22 chodit, mám dekubity a někdy mívám dost špatnou náladu. Sem již dlouhou
23 dobu závislá na pomoci druhých.

24 **Andrea: Jak dlouho jste závislá na pomoci druhých?**

25 **R6:** Přes osm let. Dříve to se mnou, ale nebylo tak zlé, až na špatnou chůzi,
26 kdy sem občas upadla, a bolesti zad sem potřebovala jen občas pomoc.
27 Postupem času se, ale můj zdravotní stav začal zhoršovat. Takhle ležím už osm
28 let. Moje dcera kvůli tomu před osmy lety ukončila zaměstnání a nastěhovala
29 se s manželem sem, aby se o mě mohla starat celý den, protože já už sem toho
30 sama nebyla schopná.

31 **Andrea: Máte hodnou dceru.**

32 **R6:** To mám.

33 **Andrea: A tu špatnou náladu máte proč?**

34 **R6:** Víte, když má člověk nepředstavitelné bolesti, jaké teď prožívám já
35 poslední dobou, tak se není čemu divit. Sem z toho občas prostě vzteklá. A
36 dcera mi to často taky neusnadňuje.

37 **Andrea: Jak to?**

38 **R6:** Všechno musí bejt po jejím. Když chci, aby mě odvezla na zahradu, tak mi
39 řekne, že tam je moc zima, že bych nastydla. Když mi je doma zima a chci, aby
40 zatopila, tak mě buď ignoruje a nebo mi řekne, že tady žádná zima není, ať
41 nevymejšlim. Nenechá mě nic udělat samotnou, protože mně to trvá dlouho.
42 [Povzdech]

43 **Andrea: A co třeba chcete dělat sama?**

44 **R6:** Třeba se chci sama upravit nebo bych chtěla jet do krámu a sama si vybrat,
45 co chci a co se mi líbí. Občas mě vezmou sebou na nákupy, ale to je tak jednou
46 za dva, tři měsíce. Jinak se mě ptají, co bych chtěla koupit a nakoupí mi to.

47 **Andrea: A dcera Vám řekla, že Vám to trvá dlouho?**

48 **R6:** To ne, ale tak třeba ráno, když se chci učesat, tak mi vezme hřeben z ruky
49 a řekne: „já tě učešu“.

50 **Andrea: A řekla jste jí, že to chcete dělat sama?**

51 **R6:** Ne.

52 **Andrea: Třeba si to prostě jen neuvědomuje a domnívá se, že Vám tím**
53 **pomáhá.**

54 **R6: Možná.**

55 **Andrea: Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měla (např.**
56 **v rodině, v práci nebo v obci)?**

57 **R6: Moje nejdůležitější role v životě byla role mámy, byla jsem na syna a**
58 **dceru sama. Bylo to velmi těžké období, protože sme neměli moc peněz a**
59 **protože bylo málo jídla. Dětem sem něco ušila nebo spravila, protože na nové**
60 **nebylo. Byli sme velmi chudí, ale měli sme se všichni rádi, žili jsme ve**
61 **skromnosti a svornosti. Když se moje dcera provdala a syn oženil, tak sem se**
62 **potom hodně upnula na svá vnoučata. Dcera zezačátku bydlela s manželem a**
63 **děťmi u mě, celých sedm let.**

64 **Andrea: Málo jídla bylo tou dobou nebo, tím že jste neměli peníze?**

65 **R6: Tak trochu obojí. Tou dobou, ale hlavně tím, že sem nás musela živit**
66 **sama.**

67 **Andrea: A dcera s manželem u Vás bydleli, abyste nebyla sama?**

68 **R6: Ne, neměli kam jít, ale potom se odstěhovali do svého.**

69 **Andrea: Tak jste pak zůstala sama, když se odstěhovali?**

70 **R6: Už sem pak po smrti manžela nikdy muže neměla, a tak sem žila život**
71 **svých dětí a jejich dětí. Často mě navštěvovali nebo já je a celé léto vnoučata**
72 **trávila u mě. Taky sem měla kamarádky, s kterými sme se navštěvovaly.**

73 **Andrea: Proč jste už neměla muže?**

74 **R6: Já sem muže velmi milovala a žádněj by mi ho nedokázal nahradit. Ne**
75 **nahradit, to sem řekla hloupě, ale v srdci sem měla místo jen pro svého muže.**
76 **Stále na něj vzpomínám. A sama sem nezůstala, mám děti, vnoučata a**
77 **pravnoučata a to je moje radost.**

78 **Andrea: Proč pro Vás byla role mámy důležitá a co jste podle Vás v roli**
79 **osvědčila za přednosti?**

80 **R6:** Asi jako pro každou mámu, byly to moje děti. Vždycky pro mě byly na
81 prvním místě. Chtěla jsem pro ně to nejlepší, ale bohužel sem jim ne vždycky
82 mohla dát to, co zrovna chtěly, protože sme byli velmi chudí. Snad sem jim to
83 vynahradila alespoň láskou a péčí.

84 **Andrea: Tím nejlepším pro děti máte na mysli co?**

85 **R6:** Jídlem sme museli šetřit. Nemohla sem jim koupit oblečení, které se jim
86 líbilo nebo sladkosti, které zrovna chtěli. Copak L. ten na to oblečení nebyl, ale
87 L. se líbily šaty nebo boty. Dřív byly tak krásný šaty a boty a ta kvalita, jé to si
88 nedovedete ani představit. Já mam ještě ve skříni šaty, který sem nosila, když
89 sem byla mladší a pořád vypadají jako nové. Boty ty ne, to sem dala dceři nebo
90 kamarádkám, když se dceři nelíbily, ale šaty, ty mám. To se pak můžete
91 podívat, že mluvím pravdu.

92 **Andrea: [Úsměv] Ne dobrý, já věřím, že dřív byly šaty kvalitnější.**

93 **R6:** To ano. Nebo chudák L. chtěl kolo a to sme si nemohli dovolit. Nakonec si
94 na to kolo našetřil sám, chodil roznášet noviny a něco málo, co sem ušetřila,
95 sem mu na to kolo přidala.

96 **Andrea: Jste spokojená s tím, čeho jste doposud dosáhla?**

97 **R6:** Sem ráda, že sem se o děti dokázala postarat sama. Sice to často nebylo
98 jednoduché, protože jak sem už říkala peněz a jídla sme měli málo, ale přesto
99 sem je sama vychovala, zajistila jim vzdělání a postarala se i o vnoučata, když
100 bylo třeba. A tohle si moje děti často ani neuvědomují nebo už zapomněly, jak
101 sem se o ně starala.

102 **Andrea: A co Vaše rodiče, ty Vám nemohli pomoc s dětmi?**

103 **R6:** Maminka mi umřela, když sem byla ještě malá, bylo mi tenkrát necelých
104 třináct let. Bylo to pro mě velmi těžké období, protože v tu dobu sem dospívala
105 a maminku sem hodně potřebovala. Rychle sem tím dospěla, protože sem se
106 musela začít sama starat o domácnost a do toho chodit do školy a učit se. S
107 tatínkem sem nikdy moc vřelý vztah neměla a po smrti maminky to bylo ještě
108 horší, začali sme se odcizovat úplně. Začal i dost pít alkohol, a když mi bylo
109 patnáct let, tak se znovu oženil. S jeho novou ženou a jejími dětmi sem si, ale
110 vůbec nerozuměla, a tak sem se nastěhovala k tetě R. S tatínkem sme se pak už
111 moc nevidali, ani mi nebyl na svatbě.

112 **Andrea: Můžu se zeptat, proč jste nevycházela s otcem?**

113 **R6:** Přál si syna. Dceru nechtěl. Nepamatuji se, že by si se mnou kdy hrál nebo
114 se semnou učil.

115 **Andrea: Měla jste sourozence?**

116 **R6:** Ne, jen ty nevlastní, ale ty sem skoro ani neznala. Když se k nám
117 přistěhovali, tak sem se odstěhovala k tetě a už sem je nevidala. Pak sem
118 poznala svého muže a vdala se a měla svoji rodinu.

119 **Andrea: A Vaše teta, u které jste pak bydlela, byla sestra koho?**

120 **R6:** Mojí maminky.

121 **Andrea: A s tou jste vycházela dobře?**

122 **R6:** Jo, to byla zlatá ženská. Byla hodná a obětavá. Vynahrazovala mi
123 maminku.

124 **Andrea: A nevlastní sourozence Váš otec bral jak, když jste říkala, že
125 s Vámi nevycházeli?**

126 **R6:** Tak konečně měl dva syny. Byl se svojí novou rodinou a na mě dočista
127 zapomněl, ale jak to u nich fungovala nebo nefungovalo, to nevím. Co sem se
128 odstěhovala, tak sme se nevidali. Když se nám narodila L., tak sem se pokusila
129 s tátou zkontaktovat, ale neměl zájem. Snažil se semnou zkontaktovat, až když
130 mi bylo skoro čtyřicet let a to už sem neměla zájem se s ním vídat, byl to pro
131 mě už cizí člověk. Nešla sem mu ani na pohřeb.

132 **Andrea: Takže ho Vaše děti ani nepoznaly?**

133 **R6:** Ne.

134 **Andrea: Jsou nějaké věci, které by podle Vás měla rodina o Vás vědět?**

135 **R6:** Moje rodina by měla vědět, že bývám často smutná z toho, že sem
136 nehybná a závislá na pomoci druhých. Teď přestávám vidět na levé oko.
137 Rodině, hlavně dceři to říkám každý den, nechce to poslouchat, sem z toho
138 nešťastná. Chci, aby mě vzali k panu doktorovi, ale nechci jít na operaci.
139 Rodina by mě měla více poslouchat a naslouchat mi.

140 **Andrea: Proč to Vaše dcera nechce slyšet?**

141 **R6:** Říká mi, že v mém věku nemůžu čekat, že budu věčně zdravá, že musím
142 počítat s tím, že se můj stav může zhoršovat.

143 **Andrea: Takže jste nebyla u doktora?**

144 **R6:** Ne. Dcera mi akorát kape oční kapky.

145 **Andrea: A pomáhá to?**

146 **R6:** Ne, nestojej za nic.

147 **Andrea: A dceři jste to říkala?**

148 **R6:** Říkám jí to pořád, ale neposlouchá mě.

149 **Andrea: Říkala jste, že by rodina měla vědět, že jste smutná z toho, že jste
150 závislá na pomoci druhých. Vy jste o tom s nimi nemluvila?**

151 **R6:** Jo mluvila. Pořád mi říkají, že si to nemam tak brát, že mi pomáhají rádi.
152 Víte, je to pro mě ponižující, vždycky sem se o každého starala, všechno sem
153 zvládala sama a teď se nejsem schopná ani sama ustrojít.

154 **Andrea: Aha. Ale já myslím, že to tak neberou, že Vám pomáhají rádi.**

155 **R6:** No jo, sem občas babka protivná a tvrdohlavá. [Úsměv]

156 **Andrea: Jsou nějaké věci, kde chcete, aby si je rodina zapamatovala?**

157 **R6:** Ráda bych, aby si mě pamatovali jako babičku, která se krásně postarala o

158 vnučata. Hlídala je celé prázdniny. Vařila dětem dobroty, lívance,

159 bramboráky, smažený květák a jiné. Děkuju svému pravnuku M., který mě

160 češe, obouvá mě, vypravujeme si. Jsme si blízcí.

161 **Andrea: Kolik vlastně máte vnučat a pravnoučat?**

162 **R6:** Mam čtyři vnučata a tři pravnoučata. M. je deset, J. čtyři a K. dva roky.

163 **Andrea: Ted' jak jste děti jmenovala, to byly?**

164 **R6:** Pravnoučata od vnučky.

165 **Andrea: Co z toho, co jste se Vy naučila, byste chtěla rodině vzkázat, aby**

166 **jí to usnadnilo život?**

167 **R6:** Moje rodina občas dělá jako bych byla dítě. Někdy pláču, protože si

168 připadám zbytečná. Dcera mě k ničemu nepustí. Potřebovala bych zpátky svůj

169 šicí stroj, který mi strčila do stodoly. Jednou rukou tu a tam něco zašít dovedu.

170 Taký mě málo vyváží na vzduch. Je mi neustále zima, měla by více topit

171 v kamnech. Každý den se modlím a v neděli mě dopoledne vozí do kostela na

172 mši. Chtěla bych, aby si mě vnučata pamatovaly jako fajn babču, která jim do

173 postele v neděli ráno nosila lívance s borůvkami a sháněla jim brigády

174 v místním JZD.

175 **Andrea: Ted' jste asi nerozuměla mojí otázce. Mám na mysli rodině**

176 **vzkázat třeba nějakou radu nebo zkušenost.**

177 **R6:** Stáří je moc potupné a ponižující. Chtěla bych, aby si uvědomili, že budou

178 taky staří a že budou chtít být nápomocní.

179 **Andrea: Říkala jste, že Vás dcera k ničemu nepustí, můžete být**

180 **konkrétní?**

181 **R6:** Třeba k domácím pracem. Chtěla bych třeba pomoc při vaření nebo
182 pečení. Ruce mně docela slouží, jedna ruka mě teda dost bolí, ale myslím si, že
183 bych to zvládla.

184 **Andrea: A s dcerou jste o tom mluvila?**

185 **R6:** Mluvila. Říká, že sem se v životě napracovala dost. Občas pro mě, ale
186 nějakou práci vymyslí.

187 **Andrea: Co třeba?**

188 **R6:** Háčkuju ubrusy nebo dečky a pro děti pletu svetry.

189 **Andrea: Myslíte, že by se dalo ve Vašem životě něco zlepšit? Co by to**
190 **bylo?**

191 **R6:** Co by se dalo zlepšit? Sem vděčná, že mě nedali do domova důchodců,
192 nechali si mě doma a všichni se o mě starají. Doma je prostě doma. Domov
193 Vám nic nevynahradí. No, ale jinak sem pořád doma, chtěla bych více mezi
194 lidí. Navštívit ještě kamarádky, co žijí. Občas se cítím osaměle, ještě, že ty děti
195 mám kolem sebe. Rodina mě občas vyveze někam na výlet, z toho mám
196 vždycky radost. Taky bych si chtěla koupit v lékárně nové boty. Moc po nich
197 toužim, ale dcera mi říká, že je to zbytečný, když stejně nemůžu chodit. Taky
198 bych chtěla lepší oční kapky, ty co mám, nestojí za nic.

199 **Andrea: Je něco ve vašem životě, co byste ráda změnila?**

200 **R6:** Chtěla bych se více hýbat, ale tělo mě už neposlouchá, nohy vůbec. Chtěla
201 bych, aby klouby tolik nebolely, abych mohla v noci spát. Chtěla bych jít na
202 borůvky, na houby. Vylézt na kopec a podívat se dolů do své rodné vísky, kde
203 sem prožila celý svůj život.

204 **Andrea: Máte nějaké cíle, plány, které se snažíte uskutečnit? Jaké to jsou?**

205 **R6:** Moje cíle jsou nesplnitelné. Přeju si udržet můj momentální zdravotní stav
206 a nemít již více dekubitů.

207 **Andrea: Máte ještě jiné cíle?**

208 **R6:** Chci mít kolem sebe pravnoučata a hlavně nechci do domova pro seniory.

209 **Andrea: S rodinou jste mluvila o tom, že nechcete do domova pro seniory?**
210 **R6:** Ano.
211 **Andrea: A co rodina na to?**
212 **R6:** Zatím mi říkají, že mě tam nedají.
213 **Andrea: A uvažují o tom?**
214 **R6:** Říkají, že ne, ale myslím si, že jo.
215 **Andrea: Vy jim v tomhle nevěříte?**
216 **R6:** Ne.
217 **Andrea: A proč si myslíte, že Vás chtějí umístit do domova pro seniory?**
218 **R6:** Protože se o mě musej starat, a když jim říkám, že mě něco bolí nebo, že
219 něco potřebuju, tak mě neposlouchaj.
220 **Andrea: Mluvila jste o tom s nimi?**
221 **R6:** Pořád jim to říkám.
222 **Andrea: A co oni na to?**
223 **R6:** Že pořád řeším hlouposti. Tak už radši nebudu nic říkat.
224 **Andrea: Snad to nemyslejí tak zle, jak to vnímáte.**
225 **R6:** Hm, asi ne, ale nevíte, jak to bolí. Taky budou jednou staří.
226 **Andrea: Dalo by se v tomto ohledu něco zlepšit?**
227 **R6:** Jak jsem řekla, chci, aby si uvědomili, že jednou budou taky staří a budou
228 chtít být užitečný.
229 **Andrea: Můžete mi říct, jak vypadá Váš den?**

230 **R6:** Každý den mi dcera pomáhá s hygienou. Pak mně pomůže se přestrojit a
231 podle toho, jak se cítím, mě buď nechá v posteli nebo mně pomůže do křesla.
232 Buď koukám na televizi a nebo poslouchám rádio. Zrak už mně moc neslouží,
233 takže si nemůžu číst. V podstatě kromě toho koukání na televizi a poslouchání
234 rádia, nemám co dělat. Občas něco upletu nebo háčkuju, ale už na to moc
235 nevidím. Když je hezky, tak mě dcera vyveze na zahradu. Teď z jara a v létě to
236 jde, to mě dcera vyvází na zahradu a děti se tam kolem mě motají a já je
237 pozoruji. A s pravnukem M. hraju kanastu, to mě moc baví.

238 **Andrea: Máte pocit smysluplnosti života?**

239 **R6:** Sice mně tělo už nefunguje, mám bolesti a někdy i bolestí křičím, přesto se
240 mi, ale umřít rozhodně nechce. Mám svoji rodinu, a i když se často hádáme,
241 jsem ráda, že je mám.

242 **Andrea: Smyslem tedy vnímáte svoji rodinu?**

243 **R6:** Ano. Myslím na svoje pravnoučata. Mám o ty malé strach, jsem stará,
244 svoje sem si odžila, ale co bude s nimi? Najdou vhodné partnery, práci a lásku?
245 To ví jen Bůh.

246 **Andrea: Děkuji Vám za rozhovor.**

Příloha č. 7: Významové kategorie

Respondent R1:

1) Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?

- Píle:

My jsme tam... byli jedni z nejpilnějších. (R1) 107-108

- Starost o rodinu:

Já sem se starala o rodinu, své rodiče. (R1) 131

- Vztah s otcem:

...mě tat'ka učil na kole. (R1) 41

...mě nejdřív učil na zahradě, abych prostě padala do trávy (R1) 41-42

- Svoje přednosti (chytrost, soběstačnost):

Jsem... chytrá. (R1) 74

Sociální mi koupila bačkory...jenomže mně se to nelíbí, je to těžký na nohy. Já ji to neříkám, ale až ten kluk mi přinese z charity bačkory, tak já je vyměním.
(R1) 69-71

A tyhle ty až budu chodit, já ji nebudu říkat nic sociální, tak je někomu střelím.
To já jsem na tohle to chytrá. (R1) 73-74

...mám všechno v pořádku. (R1) 136

...já se sama umyju. (R1) 138

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R1	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<p>Práce mě bavila.(R1) 131</p> <p><i>Já sem spíš na takový ty hrubý práce.</i>(R1) 158-159</p> <p>Mě hrozně bavily hrubý práce. (R1) 181</p> <p><i>...já sem chtěla být původně zahradnice... jenomže...když sem po té obrně...</i> (R1) 103-105</p>	<p>Já čtu, maluju. (R1) 154</p> <p>Od sestřičky...dostávám příklady, které vypočítávám nebo ledasco spojuju jo, jaký zvíře přijde ke kterému zvířeti, stromy nebo houby. (R1)154-156</p> <p>...dělám...všelíjaký zvířátka. (R1)168-169</p> <p><i>Sociální mi koupila bačkory..., jenomže...je to těžký na nohy. Já jí to neříkám... až budu chodit...tak je někomu střelím. ...jsem na tohle to chytrá.</i> (R1) 69-74</p> <p>...všechno umím. (R1) 162</p>	<p><i>No domů se nevrátím...</i>(R1) 210</p> <p><i>...tam už nemůžu být sama.</i> (R1) 222-223</p> <p>Já doufám, že se můj zdravotní stav zlepší a budu moc do H. (R1) 224-225</p> <p>Tam se dělá víc než tady. (R1) 149-150</p>
Vztah k druhým	<p><i>...mě taťka učil na kole...</i>(R1) 41</p>	<p>Dobrovolník...třeba přijde po obědě...je</p>	<p><i>My jsme chtěli s manželem...do H.</i></p>

	<p><i>Já sem se starala o rodinu, své rodiče.</i> (R1) 131</p> <p><i>Druhým sem pomáhala.</i>(R1) 132</p> <p><i>Já měla tatku na starost, manžela a syna.</i>(R1) 188</p> <p><i>Já už nikoho nemám. Rodiče, syna i manžela, mam tady v H. na hřbitově.</i> (R1) 144</p>	<p><i>tady... dvě, tři hodiny.</i> (R1) 6-8</p> <p><i>...pomáhá rodičům... je takový pusinka.</i> (R1) 8-9</p> <p><i>Od sestřičky...dostávám příklady, které vypočítávám.</i> (R1) 154-155</p> <p><i>...mám tady kamarádku... ta chodí.</i> (R1) 68</p>	<p><i>Já už tam mám kolik známých.</i> (R1) 147-149</p>
Vztah ke světu	<p><i>Říkali mi: proč si tak tlustá? ...protože sem se všude měla dobře. I tady jsem dělala v kuchyni. Pracovala jsem i tady v prádelně.</i> (R1) 97-98</p>	<p><i>Mě to tady nebaví, tady sou samý devadesátiletý.</i> (R1) 151-152</p> <p><i>Chtěla bych...více aktivit.</i></p>	<p><i>Já pudu odsud pryč.</i>(R1) 67</p> <p><i>Já tady nemíním být.</i>(R1) 147</p> <p><i>Mám pořád naději, že půjdu do H.</i> (R1) 227</p> <p><i>V H. dělají i divadla.</i>(R1) 164</p>

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R1	Zabývá se	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<p><i>Na zahrádce jsem dělala, zeleninu sem sázela nebo kytky. (R1) 127-128</i></p> <p><i>...sít trávu, práce kolem zvířat nebo seno třeba sušit, okopávat zahrádku.(R1) 181-182</i></p> <p><i>Tatka říkal: hele tady to bude pěkný, tam se najíš jo. (R1) 93-95</i></p>	<p><i>...a mě to strašně bavilo.(R1) 128</i></p> <p><i>Všechno to mě bavilo... (R1) 182</i></p> <p><i>Mě hrozně bavili hrubý práce.(R1) 181</i></p> <p><i>...to všechno umím. (R1) 161-162.</i></p> <p><i>...dělala jsem to ráda. (R1)141</i></p> <p><i>Já měla tat'ku na starost, manžela a syna. (R1) 188</i></p>	<p><i>...potom mi tady říkali: proč si tak tlustá?...proto že sem se všude měla dobře. (R1) 96-97</i></p>	<p><i>Druhým jsem pomáhala. (R1) 132</i></p> <p><i>Práce mě bavila. (R1) 131</i></p> <p><i>Já sem se starala o rodinu, své rodiče. (R1) 131</i></p>
Současnost	<p><i>Život v instituci- Já čtu, maluju. (R1) 154</i></p> <p><i>Od sestřičky z terapie dostávám příklady... (R1) 154-155</i></p> <p><i>dělám... všelijaký zvířátka (R1) 168-169</i></p> <p><i>No domů se nevrátím... (R1) 210</i></p>	<p><i>Já tady nemíním být. (R1) 147</i></p> <p><i>Mě to tady nebaví, tady sou samý devadesátiletý. (R1) 151-152</i></p> <p><i>Chtěla bych...více aktivit. (R1) 163</i></p> <p><i>...tam už nemůžu být sama. (R1) 222-223</i></p> <p><i>Radši bych</i></p>	<p>Dobrovolník</p> <p><i>...on pomáhá rodičům... uklízet i vařit...(R1) 8-9</i></p> <p><i>...je takový pusinka. (R1) 9</i></p> <p><i>Chytrost- to já jsem na tohle to chytrá (R1) 74</i></p> <p><i>soběstačnost- já se sama umyju. (R1) 138</i></p>	<p><i>Já doufám, že se můj zdravotní stav zlepší a budu moc do H. (R1) 224-225</i></p> <p><i>Mám pořád naději, že půjdu do H. (R1) 227</i></p>

		<i>byla v H.</i> (R1) 163	<i>...já mám všechno v pořádku.</i> (R1) 137	
--	--	------------------------------	---	--

Respondent R2:

1) *Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?*

- **Zaměstnání:**

...Já jsem byla ekonom. (R2) 130

Celý život jsem pracovala v jedné firmě. (R2) 100

...to byl můj život. (R2) 68

...od střední školy jsem dělala v jednom podniku. (R2) 224

- **Vztah k rodině:**

Rodina pro mě byla nejdůležitější... (R2) 115

...rodina pro mě byla oporou. (R2) 127-128

Oni tu byli pro mě a já pro ně. (R2) 128

- **Sport:**

... já jsem byla blázen do sportu. (R2) 283

V šesti letech už sem dělala sokol. (R2) 45

Sokol a pak dorostenku. (R2) 45

...sem chodila celý život cvičit. (R2)112

Dělala sem i závodně sporty. (R2) 98

Byli jsme hodně sportovní rodina. (R2) 97

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R2	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<p>...od střední školy jsem dělala v jednom podniku. (R2) 224</p> <p>Celý život jsem pracovala v jedné firmě. (R2) 100</p> <p>...celý život jsem byla ekonomka. (R2) 47</p> <p>Dlouho jsem pracovala... (R2) 172-173</p> <p>...sem chodila celý život cvičit. (R2)112</p>	<p>Vezmu si třeba hezkou knížku a čtu krásný románky...(R2) 157-158</p> <p>...i politický věci čtu... (R2) 219</p> <p>Myslela jsem, že půjdu domů, ale můj zdravotní stav se zhoršil. (R2) 59-60</p> <p>Děkuju tomu, že ještě dýchám...(R2) 189-190</p>	<p>Stáří přišlo a teď už je jenom smrt. Nic jiného mě nečeká.(R2) 239</p>
Vztah k druhým	<p>Rodina pro mě byla oporou. Oni tu byli pro mě a já pro ně. (R2) 127-128</p> <p>Rodina pro mě byla nejdůležitější... (R2) 115</p> <p>Hodně lidem jsem pomohla...(R2) 175-176</p>	<p>Mam ...strach o manžela, aby se mu něco nestalo. (R2) 73</p> <p>Syn ...si s ním popovídám úplně nádherně. (R2) 153-154</p> <p>Já mám jen radost ze syna, a že mě žije ještě manžel. (R2) 202</p>	<p>Ještě se chci dočkat, až vystuduje mladý... (R2) 240</p> <p>Chtěla bych zase začít chodit, abych mohla zpátky k manželovi. (R2) 196</p>
Vztah ke světu	<p>...život rychle utekl. (R2) 241</p> <p>Já jsem si toho za život užila. (R2) 221</p> <p>...dlouho sem lidem pomáhala...(R2) 173</p>	<p>S každým se umím poradit nebo si popovídat, někoho pozvednout psychicky...(R2) 126-127</p>	<p>Mám tu všechno, co potřebuju. (R2) 65-66</p> <p>A tady se o mě postarají. (R2) 65</p> <p>Už nepočítám s ničím. (R2) 188</p>

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R2	Zabývá se	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<i>Celý život jsem byla ekonomka. (R2) 47 Byla jsem jenom v jednom zaměstnání. (R2) 168-169 Když jsem chtěla odejít, tak: Ježíši jen to ne...(R2) 224-225 V šesti letech už jsem dělala sokol. (R2) 45 Brácha teď někam utekl. (R2) 76</i>	<i>To byl můj život. (R2) 68</i> <i>Já jsem na to byla dobrá. (R2) 223-224</i> <i>Takže to mi taky bylo líto, abych je v tom nechala. (R2) 225-226</i> <i>Byli jsme... sportovní rodina. (R2) 97</i> <i>No já jsem byla blázen do sportu. (R2) 283</i> <i>...jsem z toho taková netrpělivá. (R2) 88</i>	<i>Rodina pro mě byla nejdůležitější... (R2) 115</i> <i>Já jsem si toho za život užila. (R2) 221</i>	<i>Lidem jsem pomohla. (R2) 175-176</i> <i>Hodně lidem jsem v práci pomohla... (R2)171</i>
Současnost	<i>Myslela jsem, že půjdu domů...(R2) 59-60</i>	<i>...můj zdravotní stav se zhoršil...(R2) 60</i> <i>Mám tu všechno, co potřebuju. (R2) 65-66</i> <i>Chtěla bych začít chodit, abych mohla k manželovi. (R2) 196</i>	<i>Já mám jen radost ze syna, a že mě žije ještě manžel. (R2) 202</i> <i>...mám krásného manžela...(R2) 116</i>	<i>Ještě se chci dočkat, až vystuduje mladý... (R2) 240</i>

Respondent R3

1) *Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?*

- Zaměstnání:

...já jsem to zaměstnání žral. (R3) 125-126

...já jsem vystřídal několik oborů...i obor klíčový. (R3) 43-44

...sem pracoval pro naši československou vojáckou kontrarozvědku. (R3) 52-53

...sem byl vedoucím investičního úseku. (R3)

- Píle:

Důležitá je pro mě píle. (R3) 178

- Narození:

Nejdůležitějším obdobím...byl den, kdy jsem se narodil (R3) 110

- Věrnost republice:

My jsme byli vlastenci... (R3) 168

...přísahal si věrnost republice, my tě potřebujeme. (R3) 48-49

...znovu jsme slibovali věrnost Československé republice podáním ruky prezidentovi. (R3) 118-119

- Osvětim:

Já jsem byl v Osvětimi...3,5 roku. (R3) 58

Ono už to končilo...oni ty lidi...nakládali na vagóny a já jsem říkal pro Boha...já se nechám odtransportovat a oni mě zabijí. (R3) 100-102

...s jedním kamarádem se nám podařilo utéct. (R3) 103

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R3	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<i>Nejdůležitějším obdobím...byl den, kdy jsem se narodil.</i> (R3) 110 <i>Byl jsem...optimista</i> (R3) 244-245	<i>Jsem velice spokojený.</i> (R3)203 <i>Já si hledám... zábavu.</i> (R3)271 <i>...mám... konička...počítač</i> (R3) 217	<i>Jen mě mrzí mě, že nemůžu žít déle.</i> (R3)170
Vztah k druhým	<i>Rodina...byla až na druhém místě.</i> <i>Ačkoliv já jsem je nezanedbával, já jsem se staral, aby měli dostatek všeho.</i> (R3) 158-160	<i>Vyjedu si...za kamarády.</i> (R3)265 <i>S dcerou skypeju každý den.</i> (R3) 221	<i>Vnuk přijede zas... mam narozeniny.</i> (R3) 333-334
Vztah ke světu	<i>Chtěl bych být zas mladý. To byly takové krásné doby.</i> (R3) 211 <i>Kéž by se to vrátilo.</i> (R3) 211-212	<i>Člověk...pílí dosáhne všeho.</i> (R3) 179 <i>Úctu ke starším lidem, už skoro nikdo nemá.</i> (R3)182	<i>Nikdy jsem o smyslu nepochyboval.</i> <i>Život má smysl.</i> (R3) 242 <i>Záleží na tom, jak člověk život prožije.</i> (R3) 242-243 <i>Já bych to okamžitě vrátil, abych dělal něco lépe nebo jinak.</i> (R3) 243-244

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R3	Zabývá se	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<i>...my jsme tam dostali zlaté odznaky... (R3) 118 ...to vám tak zaleze za kůži ta práce... (R3) 160</i>	<i>Práce byla nejdůležitější. (R3) 156 <i>Ta práce mě strašně bavila. (R3) 168 ... že bez toho nemůžete být. (R3) 160-161 Ničeho nelituji. (R3)170 Mě to strašně bavilo. (R3) 133</i></i>	<i>Chtěl bych být zas mladý. To byly takové krásné doby. (R3)211 ...mám slzy v očích, když si na to vzpomenu. (R3) 120</i>	<i>...já jsem měl zážitky na tři životy. Já bych to okamžitě vrátil... (R3) 243-244 Záleží na tom, jak člověk život prožije. (R3) 242-243 Nikdy jsem o smyslu života nepochyboval. (R3) 242</i>
Současnost	<i>Tohle je krásný domov... (R3) 199</i>	<i>Já jsem tady velice spokojený. (R3)203 Je to tady jedinečné. (R3) 201 Ten čas tady hrozně letí. (R3)226</i>	<i>Já se nenudím ani minutu. (R3) 270 Ničeho nelituji. (R3)170 Já si hledám... zábavu. (R3)271</i>	<i>Jsem rád na světě. (R3) 245 Já si hledám nějakou zábavu. (R3) 271 ...jsem optimista. (R3) 244-245</i>

Respondent R4

1) Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?

- Soběstačnost:

Sem...zvyklý na samotu a klid. (R4) 50-51

...Nemusím se nikomu podřizovat. (R4) 64

- Spokojenost:

Měl jsem krásný život. (R4) 203

Neměl jsem důvod pochybovat o smyslu. (R4) 204

Celý život jsem pracoval jako automechanik, to mě bavilo. (R4) 82

Jsem rád, že jsem měl skvělou ženu. (R4) 88

...ta mě hned učarovala (R4)76

...tak jsem si řekl, ta musí být moje. (R4) 77

Dovedu koukat na televizi celý den, až do noci, někdy i do tří do rána.

(R4) 166-167

Dvakrát denně sem chodí moje dcera. (R4) 41

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R4	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<p>Celý život jsem pracoval jako automechanik, to mě bavilo. (R4) 82</p> <p><i>Měl jsem krásný život.</i> (R4) 203</p> <p><i>Žil jsem tak, jak jsem chtěl.</i> (R4) 203-204</p>	<p>Jediné co mě štve, že nejsem samostatný, stále mám někoho za zadkem. (R4) 208-209</p> <p>Mrzí mě, že nemůžu jít ven. (R4) 112</p> <p><i>Sem rád, když jsem tady sám.</i> (R4) 49</p> <p><i>Sem už prostě zvyklý na samotu a klid.</i> (R4) 50-51</p> <p><i>Sem tady zvyklý a spokojený.</i> (R4) 176</p> <p><i>...sleduju tu televizi.</i> (R4)128-129</p> <p><i>Baví mě ten fotbal.</i> (R4)157</p> <p><i>Občas si přečtu nějakou detektivku anebo něco o fotbale...</i> (R4)165</p>	<p>A byl bych rád, kdyby se můj zdravotní stav nezhoršil. (R4) 154-155</p> <p>Ted' už bych chtěl jen umřít bez bolesti a šťasten. (R4) 214</p>
Vztah k druhým	<p>Měl jsem úžasnou ženu. (R4) 204</p> <p><i>S manželkou jsme měli krásný vztah.</i> (R4) 36</p> <p><i>Žena se mnou vydržela a myslím si, že děti jsme dobře vychovali.</i> (R4)82-83</p>	<p><i>...dcera mě pořád nutí, abych se k ní přestěhoval. Kvůli tomu se pořád dohadujeme.</i> (R4) 38-39</p> <p>Pravnoučata...křičí, jsem rád, když odejdou... (R4) 198-199</p> <p><i>Vždycky si oddechnu, když odejdou.</i> (R4) 50</p> <p>Děti mám rád a vážím si jich. (R4)103</p> <p><i>...vím, že to jsou lidé, kteří opravdu něčeho dosáhli.</i> (R4)104</p>	<p>Chtěl bych se ještě dožít pravnoučat. (R4) 154</p>
Vztah ke světu	<p>Můj život byl smysluplný. (R4) 203</p>	<p><i>...se mě dokonce ptala, jestli nechci do domova důchodců. To jsem jí</i></p>	<p>A časem mi chce dcera zaplatit</p>

	<p><i>Měl jsem krásný život. Žil jsem tak, jak jsem chtěl. (R4) 203-204</i></p>	<p><i>razantně odmítl. (R4) 61-62</i> <i>...nemusím se nikomu podřizovat. (R4) 64</i> <i>Tady mám svůj klid. (R4) 61</i> <i>Chtěl bych jít ven.</i> <i>Chtěl bych se podívat, co se změnilo. (R4) 120</i></p>	<p><i>pečovatelku na víc hodin denně. (R4) 46-47</i> <i>...tohle je můj byt, tak kam bych chodil. (R4) 175-176</i></p>
--	---	---	--

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R4	Zabývá se	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<i>Vzpomínky na ženu-...vzali jsme se po dvou letech známosti. Tak dlouho jsem do ní hučel, až mi řekla ano. (R4) 14-15</i>	<i>...žena byla hodně dobrosrdečná a tolerantní. (R4)89-90 Dobře jsem si vybral. (R4) 90</i>	<i>...měl jsem opravdu krásný život. (R4) 152</i>	<i>Žil jsem tak, jak jsem chtěl. (R4) 203-204</i>
Současnost	<i>...tohle je můj byt... (R4) 175 ...dcera mě pořád nutí, abych se k ní přestěhoval. (R4) 38-39 Mám dva vnuky a vnučku. Od...jednoho vnuka mám pravnučku a pravnučka a od druhého vnuka mam pravnučku. (R4) 53-54</i>	<i>...je mám rád a vážím si jich. (R4) 103 Obslouží mě, donesou mi jídlo, zeptají se mě, jestli něco nepotřebuju a zas jdou. (R4) 117-118 ...nechci do domova důchodců. (R4) 62 Kvůli tomu se pořád dohadujeme. (R4) 39 ...mám tady svůj klid a nemusím se nikomu podřizovat. (R4) 64 Sem už prostě</i>	<i>Sem rád... sám. (R4) 49 Sem tady... spokojený. (R4) 176 ...dcera mi každý den nosí noviny a každý týden mi kupuje televizní program...to musím mít, jinak bych jí vynadal. (R4) 160-161</i>	<i>Tady mám svůj klid. (R4) 61 Baví mě...fotbal. Koukám na televizi, občas si poslechnu rádio. (R4) 157-158 Život má smysl, jde jen o to, jak ten život vnímáte. (R4) 207</i>

		<p><i>zvyklý na samotu a klid. (R4) 50-51</i></p> <p><i>...tohle je můj byt, tak kam bych chodil.</i> (R4)</p> <p>175-176</p> <p><i>Mrzí mě, že nemůžu jít ven.</i> (R4) 112</p> <p><i>Chtěl bych se podívat, co se venku změnilo.</i> (R4)</p> <p>120</p>		
--	--	---	--	--

Respondent R5

1) *Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?*

- Vztah s otcem:

Vždycky...bylo po jeho. (R5) 39

Otec, když...viděl, jak se učím, tak mě seřezal. (R5) 33-34

...vzdělání pro něho...bylo bezvýznamné. (R5)36

Často byly naše vztahy napjaté, kvůli rozdílným názorům. (R5) 40-41

Celá rodina se musela podřídít jeho rozhodnutím. (R5) 41-42

- Rodina:

...stále se mám na koho obrátit, když je mi nejhůř. (R5) 166

Se svým manželem k sobě cítíme...lásku... (R5) 61-62

- Role matky:

...pro mě byly děti na prvním místě... (R5) 93-94

...snažila jsem se, aby vše měly mé děti. (R5) 99

Šetřila jsem peníze, aby děti mohly jít studovat... (R5) 99-100

...nej důležitější rolí byla a je role matky. (R5) 93

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R5	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<i>Musela jsem pomáhat doma.</i> (R5) 36-37 <i>...sem měla...hromadu povinností...</i> (R5) 79	<i>Ráda poslouchám hudbu...</i> (R5) 114 <i>...moc ráda zpívám.</i> (R5) 114	<i>Jsem spokojená a nic bych neměnila.</i> (R5) 148
Vztah k druhým	<i>...matka... byla...vzorem a oporou.</i> (R5) 31 <i>...jsme se s přáteli...vydrželi celé hodiny smát a bavit se.</i> (R5) 80-82 <i>Otec byl dost přísný.</i> (R5) 39 <i>Často byly naše vztahy napjaté...</i> (R5) 40-41	<i>Důležitá je pro mě rodina.</i> (R5) 161 <i>Miluji svého manžela...</i> (R5) 166-167 <i>Mám skvělou rodinu...</i> (R5) 166 <i>...jsem tu stále pro ně a vždy budu stát po jejich boku.</i> (R5) 143-144	<i>Chtěla bych ještě dlouho žít, abych si je užila.</i> (R5) 161-162
Vztah ke světu	<i>...sem zažila v životě zklamání i radost, smutek i štěstí.</i> (R5) 165	<i>...všechno zlé je pro něco dobré.</i> (R5) 152	<i>Chtěla bych se s manželem podívat k moři...</i> (R5) 176

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R5	Zabývá se	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<i>Pro otce byl důležitý chod domácnosti. (R5) 31-32 Dříve jsem tancovala (R5) 115-116</i>	Otec byl dost přísný. (R5) 39 Žena se musela starat o rodinu a domácnost a muž rodinu zajišťoval finančně. (R5)32-33 U nás muselo být denně naklizeno a navařeno. (R5)34 ...jen pro radost. (R5) 117	<i>Chtěla jsem, aby mé děti měly vzdělání, spokojenou rodinu a hlavně slušné vychování... (R5) 119-120 Tancovala jsem pro radost. (R5) 117</i>	...pro mě byly děti na prvním místě... (R5) 93-94
Současnost	Manžel Koníčky	...pro mě je můj muž velice důležitý...při mně stojí za každých okolností... (R5) 111-112 ...a já si toho velice vážím. (R5) 112 Ráda poslouchám hudbu, ta mi dodává energii a moc ráda zpívám. (R5) 114	Důležitá je pro mě rodina. Chtěla bych ještě dlouho žít, abych si je užila. (R5)161-162 Jsem spokojená a nic bych neměnila. (R5) 148	...vážím si každého dne, kdy otevřu oči a po mém boku mám... manžela... (R5)135-136 ...vím, že i když bude nejhůř, chytí mě za ruku a mně se rázem uleví... (R5)137

Respondent R6

1) *Co ve vyprávění o vlastním životě považuje za důležité, cenné?*

- *Děti:*

...sem je sama vychovala...(R6) 99

...děti...pro mě byly na prvním místě. (R6) 80-81

Zlobí mě, hádáme se, ale sou moje. (R6) 21

- *Vděčnost:*

Sem vděčná, že mě nedali do domova důchodců... (R6) 191

...hlavně nechci do domova pro seniory. (R6) 208

Doma je prostě doma. (R6) 192

Domov vám nic nevynahradí (R6) 192-193

- *Starost o druhé:*

...vždycky jsem se o každého starala... (R6)152

...děti...zapomněly, jak sem se o ně starala. (R6)100-101

Chtěla jsem pro ně to nejlepší... (R6) 81

Snad sem jim to vynahradila alespoň láskou a péčí. (R6) 82-83

2) Jak popisuje vztah k sobě, druhým a světu v minulosti, současnosti a budoucnosti?

R6	Minulost	Současnost	Budoucnost
Vztah k sobě	<p><i>...všechno sem zvládala sama...(R6) 152-153</i> <i>Sem ráda, že sem se o děti dokázala postarat sama. (R6) 97</i></p>	<p><i>Háčkuju...nebo...pletu... (R6) 188</i> <i>Někdy pláču, protože si připadám zbytečná. (R6) 167-168</i> <i>...koukám na televizi nebo poslouchám rádio. (R6) 232</i> <i>Občas něco upletu nebo háčkuju... (R6) 234</i> <i>Občas se cítím osaměle... (R6) 194</i> <i>Bývám...smutná z toho, že sem nehybná a závislá na pomoci druhých.(R6) 135-136</i> <i>...ted' se nejsem schopná ani sama ustrojít. (R6) 153</i></p>	<p><i>Přeji si udržet můj momentální zdravotní stav a nemít víc dekubitů. (R6) 205-206</i> <i>Chtěla bych se více hýbat...(R6) 200</i> <i>Chtěla bych...vylézt na kopec a podívat se do...vísky, kde sem prožila...život. (R6) 201-203</i></p>
Vztah k druhým	<p><i>...sem měla kamarádky, s kterými jsme se navštěvovaly. (R6) 72</i> <i>Já jsem muže velmi milovala... (R6) 74</i> <i>S tatínkem sem nikdy vřelý vztah neměla... (R6) 106-107</i> <i>...odstěhovala jsem se k tetě...(R6)117</i> <i>Vynahrazovala mi maminku.</i></p>	<p><i>...mám děti, vnoučata a pravnoučata a to je moje radost. (R6)76-77</i> <i>...všichni se o mě starají. (R6)192</i> <i>Rodina by mě měla více poslouchat a naslouchat mi. (R6)139</i> <i>Dcera mě k ničemu nepustí. (R6)168</i></p>	<p><i>Chci mít kolem sebe pravnoučata... (R6) 208</i> <i>...chtěla bych více mezi lidmi. (R6)193-194</i> <i>Rodina by mi měla naslouchat. (R6) 139</i></p>

	(R6) 122-123		
Vztah ke světu	<i>...vždycky jsem se o každého starala...</i> (R6) 152 <i>Sem ráda, že sem se o děti dokázala postarat sama.</i> (R6) 97	<i>Stáří je moc potupné a ponižující.</i> (R6) 177 <i>Doma je prostě doma.</i> (R6) 192	<i>...hlavně nechci do domova pro seniory.</i> (R6) 208 <i>Sice mně tělo už nefunguje...přesto se mi, ale umřít rozhodně nechce.</i> (R6) 239-240

3) Jak to, čím/kým se zabývá, hodnotí? Co z toho ji přináší spokojenost? V čem spatřuje smysl?

R6¹	Zabývá se²	Hodnotí	Spokojenost přináší	Smysl spatřuje
Minulost	<i>...manžel zemřel na rakovinu.</i> (R6) 9-10 <i>...mám kolem sebe celou rodinu...</i> (R6) 20	<i>Já jsem muže velmi milovala a žádný by mi ho nedokázal nahradit.</i> (R6) 74 <i>...ještě, že ty děti mám kolem sebe.</i> (R6) 194-195 <i>...sem je sama vychovala, zajistila jim vzdělání a postarala se i o vnoučata...</i> (R6) 99 <i>Chtěla jsem pro ně to</i>	<i>Nejvíce síly a energie mi dodávaly děti.</i> (R6) 15 <i>A radost pro mě byla, když sem hlídala svoje vnoučata.</i> (R6) 15-16	<i>...sem se o děti dokázala postarat sama.</i> (R6) 97 <i>Děti...sem je sama vychovala...</i> (R6) 99 <i>...sem se... upnula na svá vnoučata.</i> (R6) 61-62

¹ V této tabulce uvádím přímé výroky R6 (psána kurzívou, které dávám do spisovného tvaru), shrnutí a citace vlastními slovy (v základním stylu písma)

² Otázku „zabývám se, lze chápat ze dvou pohledů, co běží hlavou nebo na to, jaké činnosti dělám.

		nejlepší... (R6) 81		
Současnost	<i>A s pravnuke m... hraju kanastu... (R6) 237 ...mám děti, vnoučata a pravnoučat a...(R6) 76- 77 Myslím na svoje pravnoučat a.(R6) 243</i>	<i>...to mě moc baví. (R6)237 ...to je moje radost. (R6) 77 ...rodina občas dělá jako bych byla dítě. (R6) 167 ...budou taky staří a...budou chtít být nápomocni. (R6) 177-178</i>	Domov vám nic nevynahradí. (R6)192-193 ...děti...to je moje radost. (R6)76-77 Rodina mě... vyveze...na výlet, z toho mám... radost. (R6)195	...sama sem nezůstala... (R6) 76 <i>Mám svoji rodinu...jsem ráda, že je mám. (R6)240- 241 Já žiju naplno i teď... (R6) 20 ...tělo mě už nefunguje... přesto se mi, ale umřít rozhodně nechce. (R6)239-240</i>

Příloha č. 8: Oslovující email

Vážený pane řediteli,

jmenuji se Andrea Gabauerová, studuji na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy a ráda bych ve Vaší organizaci provedla výzkum k diplomové práci: Smysl života seniorů trvale upoutaných na lůžko. Jednalo by se zhruba o několik hodin, kdy bych vedla rozhovor s 2 až 3 obyvateli Vašeho domova. Výzkum by trval den či dva, nejspíše o víkendu.

Otázky by byly typu: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější? Kdy jste žila nejvíc naplno? Máte pocit smysluplnosti života? Pokud ne, co by se s tím dalo dělat? Pokud ano, dalo by se v tomto ohledu ještě něco zlepšit? Jaké byly nejdůležitější role, které jste v životě měla (např. v rodině, v práci nebo v obci)? Proč pro vás byly důležité a co jste podle vás v nich osvědčila za přednosti? Apod.

Informace z rozhovorů budou samozřejmě použity pouze pro účely diplomové práce. Jména Vašich klientů budou změněna.

Domnívám se, že by výzkum mohl být přínosný i pro Vás.

Děkuji za odpověď.

S pozdravem

Andrea Gabauerová

Příloha č. 9:

Informační list pro respondenty³

Vážení,

jmenuji se Andrea Gabauerová a jsem studentkou Evangelické teologické fakulty oboru Křesťanská humanitární a pastorační práce na Univerzitě Karlově. Ráda bych Vás požádala o poskytnutí rozhovoru k mé diplomové práci na téma *Smysl života seniorů trvale upoutaných na lůžko*.

Cílem rozhovoru je zjistit, zda a v čem spatřujete smysl, popřípadě zda vnímáte život jako smysluplný. Během našeho setkání se Vás budu ptát – například: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?

Vy můžete odpovídat nebo volně vyprávět podle myšlenek, které Vás napadnou. Náš rozhovor zaznamenám na diktafon, abych jej mohla doslova přepsat. Pokud budete souhlasit, budu si během rozhovoru psát poznámky. Předpokládaná doba rozhovoru bude trvat zhruba hodinu a půl. Po přepsání rozhovoru do elektronické podoby, bude zvukový záznam smazán. Vaše jméno i jména Vašich blízkých v přepisu rozhovoru pozměním. Budete-li si přát, pošlu Vám hotový přepis rozhovoru k následné autorizaci.

Přepsaný rozhovor bude součástí mé diplomové práce. Diplomová práce bude zveřejněna v tištěné i elektronické podobě po obhajobě. V tištěné podobě bude uložena v knihovně ETF UK, v elektronické podobě bude přístupna ve studijním systému, kam mají přístup členové akademické obce - studenti a

³ Informační list s názvem „Informační list pro respondenty“ uvádím jen v této příloze, protože zde na další straně uvádím ještě informační list pro pracovníky domova seniorů.

vyučující. V případě Vašeho zájmu obdržíte tištěnou anebo elektronickou podobu práce.

Vaše účast ve výzkumu je zcela dobrovolná a kdykoliv, i v průběhu rozhovoru můžete účast odmítnout a od spolupráce odstoupit.

Za poskytnutí rozhovoru nenáleží finanční ani jiná odměna.

Pokud budete mít jakékoliv dotazy či podněty, můžete se obrátit na mě: Andrea Gabauerová, tel.: 777 934 890 nebo na vedoucí mé diplomové práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D. Evangelická teologická fakulta UK P. O. Box 529, Černá 9, Praha 1, 115 55, tel.: 221 988 622, e-mail: bastecka@etf.cuni.cz.

Podpisem níže stvrdíte, že jste byl/a informován/a o průběhu výzkumu od rozhovoru až po výsledky a že s podmínkami výzkumu dobrovolně souhlasíte.

Děkuji za poskytnuté informace a Váš čas.

Informovaný souhlas

Pročetl/a jsem předchozí informace, případně mi byly přečteny. Měl/a jsem možnost se ptát a každá otázka, kterou jsem položila, mi byla zodpovězena k mé spokojenosti. Dobrovolně souhlasím s účastí v tomto výzkumu.

Jméno účastníka výzkumu:

Datum:

Podpis účastníka výzkumu:

Prohlášení výzkumníka - Andrey Gabauerové, která s účastníkem výzkumu probírala podmínky výzkumu a informovaného souhlasu

Přečetla jsem informační list budoucímu účastníkovi přesně a ujistila jsem se, jak nejlépe dovedu, že účastník rozumí, jak budeme postupovat:

1. Povedeme rozhovor asi hodinu a půl.
2. Z rozhovoru bude pořízen zvukový záznam, který bude po přepsání do písemné podoby smazán.
3. Pokud bude účastník/účastnice chtít, obdrží přepis rozhovoru k autorizaci.
4. Podle zájmu proběhne další seznámení s výsledky.

Potvrzuji, že účastník měl příležitost se ptát a že všechny jím položené otázky o výzkumu jsem zodpověděla správně a korektně, jak nejlépe dovedu.

Potvrzuji, že osoba nebyla k souhlasu donucena a že souhlasila svobodně a dobrovolně.

Kopie tohoto souhlasného prohlášení spolu s informačním listem byla účastníkovi poskytnuta.

Podpis výzkumníka – Andrey Gabauerové, která s účastníkem podmínky výzkumu a poučeného souhlasu probírala:

Datum:

Informační list pro domov seniorů

Vážení,

jmenuji se Andrea Gabauerová a jsem studentkou Evangelické teologické fakulty oboru Křesťanská humanitární a pastorační práce na Univerzitě Karlově. Ráda bych Vás požádala o možnost provést ve Vaší organizaci výzkum k mé diplomové práci na téma *Smysl života seniorů trvale upoutaných na lůžko*.

Chtěla bych vést polostrukturovaný rozhovor s 2 až 3 obyvateli Vašeho domova bez přítomnosti třetí osoby. Jeden rozhovor by trval zhruba hodinu a půl.

Cílem rozhovoru je zjistit, zda a v čem senioři trvale upoutaní na lůžko spatřují smysl, popřípadě zda vnímají život jako smysluplný. Během setkání se budu respondentů ptát – například: Řekněte mi něco o svém životě, třeba ty části, které si nejvíc pamatujete nebo o nichž si myslíte, že jsou nejdůležitější?

Rozhovory budou (se souhlasem dotazovaných) zaznamenány na diktafon, abych je mohla doslova přepsat. Dále si během rozhovorů budu psát poznámky. Po přepsání rozhovorů do elektronické podoby, bude zvukový záznam smazán. Jména všech Vašich klientů a jejich blízkých v přepisu rozhovoru pozměním. Přepsané rozhovory budou součástí mé diplomové práce. Diplomová práce bude zveřejněna v tištěné i elektronické podobě po obhajobě. V tištěné podobě bude uložena v knihovně ETF UK, v elektronické podobě bude přístupna ve studijním systému, kam mají přístup členové akademické obce - studenti a vyučující.

Pokud budete mít jakékoliv dotazy či podněty, můžete se obrátit na mě: Andrea Gabauerová, tel.: 777 934 890 nebo na vedoucí mé diplomové práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D. Evangelická teologická fakulta UK P. O. Box 529, Černá 9, Praha 1, 115 55, tel.: 221 988 622, e-mail: bastecka@etf.cuni.cz.

Podpisem níže stvrdíte, že jste byli informováni o průběhu výzkumu od rozhovorů až po výsledky a že s podmínkami výzkumu dobrovolně souhlasíte.

Děkuji za poskytnuté informace a Váš čas.

Informovaný souhlas

Já, níže podepsaná, stvrzuji svým podpisem, že jsem byla Adreou Gabauerovou seznámena s informačním listem a byla jsem informována o plánovaném průběhu rozhovorů s našimi klienty. Měla jsem možnost se ptát a každá otázka, kterou jsem položila, mi byla zodpovězena k mé spokojenosti. Obdržela jsem kopii formuláře informovaného souhlasu. Dobrovolně souhlasím s účastí našich klientů na rozhovoru, pokud klienti budou souhlasit.

Jméno:

Datum:

Podpis:

**Prohlášení výzkumníka - Andrey Gabauerové, která
s odpovědnou zaměstnankyní domova pro seniory probírala
podmínky výzkumu a informovaného souhlasu**

Já, Andrea Gabauerová, svým podpisem stvrzuji, že jsem odpovědné zaměstnankyni domova pro seniory předložila informační list a seznámila ji, jak nejlépe dovedu, s průběhem plánovaného rozhovoru.

1. Tazatelka povede rozhovory s klienty určenými organizací, ve stanoveném čase organizace
2. V rozhovoru ani v diplomové práci nebude pokud možno zveřejněn název organizace
3. Tazatelka bude respektovat rozhodnutí klientů organizace

Potvrzuji, že účastnice měla příležitost se ptát a že všechny jimi položené otázky o výzkumu jsem zodpověděla správně a korektně, jak nejlépe dovedu.

Potvrzuji, že osoba nebyla k souhlasu donucena a že souhlasila svobodně a dobrovolně. Kopie tohoto souhlasného prohlášení spolu s informačním listem byla účastnici poskytnuta.

Podpis výzkumníka – Andrey Gabauerové, která s účastnicí podmínky výzkumu a poučeného souhlasu probírala:

Datum:

Příloha č. 10: Úplné znění otázek terapie důstojnosti podle volného překladu Mgr. Lindy Říhové

Panel 1: Protocol for questions about dignity therapy

- Tell me a little about your life history, particularly the parts that you either remember most or think are the most important? When did you feel most alive?
- Are there specific things that you would want your family to know about you, and are there particular things you would want them to remember?
- What are the most important roles you have had in life (eg, family roles, vocational roles, community-service roles)? Why were they so important to you and what do you think you accomplished in those roles?
- What are your most important accomplishments, and what do you feel most proud of?
- Are there particular things that you feel still need to be said to your loved ones or things that you would want to take the time to say once again?
- What are your hopes and dreams for your loved ones?
- What have you learned about life that you would want to pass along to others? What advice or words of guidance would you wish to pass along to your son, daughter, husband, wife, parents, or other(s)?
- Are there words or perhaps even instructions that you would like to offer your family to help prepare them for the future?
- In creating this permanent record, are there other things that you would like included?

1. Můžete mi povyprávět o Vašem životním příběhu, především o obdobích, které si pamatujete nejlépe a nebo myslíte, že jsou ty nejdůležitější? Kdy jste se cítil/a nejlépe naživu?
2. Napadá Vás, které typické skutečnosti by o Vás rodina měla vědět, zejména takové, které by si měla pamatovat?
3. Jaké nejdůležitější role jste v životě zastával/a (např. rodinné, pracovní, společensky prospěšné). Proč pro Vás byly tak důležité a čeho jste v nich dosáhl/a?
4. Jaké jsou Vaše nejdůležitější úspěchy a na co jste nejlépe hrdý/á?
5. Jsou zde nějaké skutečnosti, které cítíte, že je potřeba sdělit Vaším milovaným či je něco, co má smysl sdělit znovu?

6. V jaké naději a sny doufáte pro své milované?
7. Co jste se o životě naučil/a a chtěl/a předat dalším? Jaké rady a návody byste rád/a předala Vašemu synu, dceři, manželovi, ženě, rodičům a dalším?
8. Máte poselství nebo návod, které byste chtel/a nabídnout rodině, aby jim pomohli připravit se na budoucnost?
9. Co dalšího byste rád/a dodala při tvoření tohoto odkazu z Vašeho života?